

OBSAHÍ	4
Úvodí	5
1 Pokání a poátky kající liturgie.	7
1.1 Kulticko-rituální kající praxe a vnitní obrácení	7
1.2 ŠSynlovka p i-el hledat a zachránit, co zahynulo (Lk 19,10)	7
1.2.1 Pokání v prvních –esti stoletích k es anství	8
1.2.2 šTaxativní kajícnost (6. ó 11. století)	9
1.2.3 Soukromá zpov (13. ó 19. století)	10
1.2.4 Druhý vatikánský koncilí	10
1.2.4.1 Kající bohoslufba pro rodiny s d tmi (s ohledem na d ti, které p istupují poprvé ke svátosti smí ení).	12
2 Pokání a smí ení u d tí mlad-ího –kolního v ku	14
2.1 Výchova k pokání a ke smí ení.	14
2.1.1 P íprava d tí ke svátostemí	16
2.1.2 Vývoj sv domí.	17
3 Postoj rodi , d tí a farnosti ke slavení kajících bohoslufleb (farnost Li-ov, T M pánovice).	18
3.1 Rodí e.	18
3.2 D ti.	19
3.3 Farnost.	19
3.3.1 Slavení kajících bohoslufleb ve farnosti (Li-ov, T M pánovice).	20
4 P íklady kajících bohoslufleb.	22
4.1 Slavení první svátosti smí ení.	22
4.1.1 Podobenství o marnotratném synu.	22
4.1.2 Sama ská fena.	27
4.1.3 Zacheus.	29
4.1.4 Pravá svoboda z Boffího Ducha.	31
Záv r.	34
Seznam poufíté literatury.	35
Seznam zkratek.	36
Seznam p íloh.	36
P ílohy.	36

Úvod

První zkušenost s kající bohoslužbou pro díti jsem měla ve farnosti Dobrá Voda u eských Budjovic, kde jsem převzala výuku náboženství. Jako začátečník jsem neměla žádné zkušenosti a zde mi byla právopornou oporou řádová sestra Giancarla Pallentini z místní celohorní komunity. Jejich kongregace ji sem vyslala na misie z Itálie. Vzhledem k jazykovým bariérám se účastnila mých hodin náboženství v místní základní škole coby šposluchač, ale také šporadce. Jí především děkuji za podněty k tomuto tématu. Díky jejím předloženým zkušenostem z výuky náboženství a práce s dětmi v Itálii mě provedla na myšlenku se touto problematikou více a hlouběji zabývat.

Svatost smíření by neměla být podmínkou k přijetí eucharistie a co dítě dostává za odměnu, protože se přiznalo a flalovalo na sebe před Bohem, který mu pak milostivě odpustil, a před knězem, který to vše škontroloval. Svátost smíření se stává prostorem společné radosti z veliké Boží lásky, která jednou provždy smrti a vznesením Ježíše Krista zachránila lidstvo. A toto vnímání Boží lásky bych chtěla dětem, které mi byly a jsou svěřeny, předávat na jejich cestě.

Cílem mé práce je tedy hledat podobu, jak lze především s dětmi mladšího školního věku slavit svátost smíření a jak tuto svátost začlenit do jejich života, aby byla jejich pravidelnou součástí na další cestě k Bohu.

Postupem práce bude nejprve získání informací z dostupné literatury a dále jak tyto poznatky uplatnit v praxi.

Struktura práce: vybrané téma jsem rozdělila do čtyř kapitol.

První kapitola popisuje stručnou historii počátku a vývoje kající liturgie a svátosti smíření.¹

Druhá kapitola se zaměřuje konkrétněji na pokání dětí a jejich vnímání hříchu, vývojem dětského myšlení a morálního úsudku.

Třetí kapitola se zabývá (ve vybraných farnostech) mapováním dnešní situace ve vztahu dětí k farnosti a prožívání svátosti smíření.

Ve čtvrté kapitole nalezneme příklady uskutečněných kajících bohoslužeb. V těchto kajících bohoslužbách jsem se snažila o aktivní zapojení dětí, kdy se jednalo o symbolické vyjádření textu například pohybem, výtvarně, scénkou, zpěvy; použila

¹ Pokud jde o kombinaci pokání a smíření, patří k sobě jako píšina a úinek. Zmýšlení zpěvů zevní obrácení a ten podstatným způsobem přispívá k nápravě narušených vztahů. Pojmy pokání a smíření figurují vedle sebe významným způsobem v pastoraci církve, jak také naznačuje titul církevního dokumentu *Reconciliatio et paenitentia*. Praha: Zvon, 1996.

jsem symboly pro o i-t ní p i vyjád ení lítosti ó sví ky, kameny, vodu, ohe í
Fotografie, kterými jsou kající bohoslufby dopln ny, jsou azeny za jednotlivými
p íklady pro svou vypovídající hodnotu. V této kapitole jsou uvedeny pouze ty kající
bohoslufby, p i kterých d ti poprvé p istoupily ke svátosti smí ení. Dal-í konané kající
bohoslufby s ú astí d tí star-ého -kolního v ku jsou umíst ny v p íloze.

1 Pokání a po átky kající liturgie

Abychom neztroskotali, ale po každém pádu znovu vstali a state n pokračovali dál, musíme konat pokání. Podle sv. Antonína Paduánského je pokání *slavnost plná radosti*, je to ctnost, provázená radostí z toho, že po pádu p ichází odpu-t ní.²

Slovem pokání ásto p ekladáme starozákonní termín *sub*. V eckém p ekladu bible je rozli-ováno mezi vnit ním postojem pokání (*metanoia*) a vn j-ími iny (*epistrefein*).³

Pokání má tedy sv j vnit ní rozm r, kterým je ono *radikální, nové zam ení celého fivota, obrácení k Bohu celým srdcem, rozchod s h íchem, odvrácení od zla spolu s odporem v i -patným in m, které jsme spáchali* (srv. KKC § 1431). Tento vnit ní postoj v-ak musí korespondovat i s postojem vn j-ím, kdy se na-e kající smý-lení projevuje skutky. Je v-ak t eba mít stále na pam ti, že *Ježí-ova výzva k obrácení a pokání, jako jífl u prorok , nemá í na í vn j-í skutky, flín né roucho a popel, posty a umrtvování, nýbrflna obrácení srdce, na vnit ní pokání* (srv. KKC § 1430).

1.1 Kulticko-rituální kající praxe a vnit ní obrácení

Po átky kající liturgie nalezneme jífl ve Starém zákon . lov k si uv domuje svou vinu, své pochybení v i smlouv s Bohem, p iznává se ke spáchání zla, h íchu nebo je zde konfrontován s h íchem celého spole enství (Joz 7). Pohromou stiflený národ volá po Bofím odpu-t ní asketickými úkony a kajícími pobofnostmi (Sd 20,26; 1 Král. 21,8 nn). Pat í k nim smírné ob ady a také spole né vyznání h ích (Sd 10,10).⁴

Nejv t-ím nebezpe ím je zde ur itá povrchnost bez skute né ú asti lidského srdce. Niterné obrácení je poselstvím mnoha prorok (nap . Am 5,4,6; Oz 14,2-9; Iz 1,11-15). Posledním z t chto prorok , jeho fl úst edním bodem innosti je práv výzva k obrácení, je Jan K titel (Lk 3,3nn). Na znamení obrácení ud luje Jan k est vodou.⁵

1.2 šSyn lov ka p i-el hledat a zachránit, co zahynuloš (Lk 19,10)

V Ježí-ových projevech nenajdeme zmínky o kajících ob adech. Je kritický i k viditelným znamením pokání: *šA kdyfl se postíte, netva te se utrápen jako pokrytci; ti zanedbávají sv j vzhled, aby lidem ukazovali, že se postí; amen, pravím vám ufl mají svou odm nuí š* (Mt 6,16 nn). V jeho výzvách nalezneme p edev-ím volání k obrácení,

² Srov. GAMBOSO, V. *fivot svatého Antonína*, s. 141.

³ Srov. GIGLIONI, P. *Svatosti Krista a církve*, s. 100.

⁴ Srov. DUFOUR, L. X. *Slovník biblické teologie*, s. 333-335.

⁵ Srov. DUFOUR, L. X. *Slovník biblické teologie*, s. 335.

ke zm n smý-lení. Poufívá zde mnohá podobenství, kde obrácení a lítost jsou prvo adé p edpoklady k odpu-t ní h íchy (Lk 15,4 nn). Ježí- b hem své ve ejné innosti nejen odpou-t l h íchy, ale celým svým fíivotem a p sobením p iná-el do lidských srdcí smí ení, odpu-t ní, pokoj a radost. V Jeho u ení hrají vřdy podobenství podstatnou roli, protofle nám p iblifují jeho v-eobjímající a v-eodpu-t jící Boflí lásku k lidem. Zve h í-níky ke svému stolu, jí s nimi a p ivádí je na cestu, po které krá í On jako neochv jná jistota t ch, kdo jeho nabídku spásy p ijmu. Ježí- nejprve odpou-tí h íchy a teprve potom uzdravuje t lesnou nemoc (srv. Mk 2,5). Ukazuje tak, fle uzdravení t lesné nelze odd lovat od uzdravení duchovního, ale fle je t eba uzdravení celého lov ka.⁶

Pán Ježí-si v-ak uzdravující moc svého milosrdenství nenechává pro sebe, ale dává na ní apo-tol m podíl, aby pokračovali v jeho díle usmí ování lidstva s Otcem. *Tento církevní rozm r jejich slufby je zejména vyjád en slavnostními slovy, která íká Kristus Třmonu Petrovi: šTob dám klí e od nebeského království: co sváfle-na zemi, bude svázáno na nebi a co rozváfle-na zemi bude rozvázáno na nebi* (KKC § 1444). Po svém velikono ním vít zství p íchází Ježí- mezi své apo-toly a sv uje jim d lefíté poslání: *Jako m poslal Otec, tak já posílám vás. Po t ch slovech na n dechl a ekl jim: P ijm te Ducha svatého! Komu h íchy odpustíte, tomu jsou odpu-t ny, Komu odpustíte h íchy, tomu jsou odpu-t ny, komu je neodpustíte, tomu odpu-t ny nejsou* (Jan 20,22-23). Pln ní tohoto poslání mívalo v fíivot církve rozmanité formy.⁷

Církev si byla vřdy v doma tohoto svátostného charakteru pokání, vřdy vid la v biskupovi nositele této moci, který ji deleguje na svoje spolupracovníky kn ze. *Biskup, viditelná hlava místní církve, je tedy právem ufl od dávných dob považován za toho, kdo p edev-ím má moc i slufbu smí ení: jeho pravomoci podléhá stanovení kajícího ádu. Kn ffl, jeho spolupracovníci, vykonávají tuto moc tou m rou, jakou jí byli pov eni bu od svého biskupa (p íp. eholního p edstaveného, anebo od papefle, v rámci církevního práva* (srv. KKC § 1462, srv. téfl CIC, can. 844, 967-969, 972, CCEO, can. 722, § 3-4).

1.2.1 Pokání v prvních -esti stoletích k es anství

Nový zákon podává zprávu o pádech, v nichfl se proti jednotlivým k es an m konalo kající jednání. Spole enství na tom m lo podíl, ukládalo trest, odpou-t lo chybuujícím,

⁶ Srov. BLECHSMIDT, M. *Dnes budu tvým hostem*, s. 49-53.

⁷ Srov. DONGHI, A. *Hle, v-echo tvo ím nové*, s. 115-120.

v tomto okamžiku ho opět přijalo do svého stádu (1 Kor 5,1-6). Je pro něho důležitou příležitostí vstupuje do výkonu celá církev, nám staví starokresťanská liturgie pokání názorným příkladem o něm.⁸

Existence obřadu pokání v církvi je tedy doložena už v nejranějších spisech. Když Didaché (kolem let 90-100) mluví o eucharistii, říká: *šScházajte se každou nedelí, vyznejte se z hříchů a slavte eucharistii.*⁹ V témže období píše papež Klement římský (92-101) v listě Korinthánům, kteří se vzbouřili proti autoritě, výslovně: *šPoklekněte v srdci před kněžími a přijmte uložené pokání.*¹⁰ Podobná svědectví jsou u Ireneje, Tertuliana, Cypriána, Origena.⁹ V této době je pokání vždy veřejné (i když hříchů jsou vyznávány biskupovi soukromě). V říší je zařazen do kategorie kajících, je zbaven svatého přijímání, dodržuje posty a koná jiné kající úkony. Pokání se obvykle protáhlo na celou postní dobu a ke smíření docházelo při slavnosti kající liturgie ráno na Zelený čtvrtek, když biskup vkládal na kající ruce a modlil se nad nimi.¹⁰

Všeobecně platilo, že takovýto kající úkon lze podstoupit jen jednou za život. Tato praxe trvala až do 7. století, ale bylo jí třeba uplatňovat.¹¹

1.2.2 *šTaxativní kajícnost (6. a 11. století)*

Po vzoru irských mnichů je od 6. století opouštěn vzor, podle kterého by mohl kající svátost smíření obdržet pouze jednou v životě. Tito mniši se velmi často soukromě vyznávali ze svých hříchů duchovnímu vci nebo představenému, který jim zase uděloval předepsané pokání v závislosti na jejich provinění. To, co bylo pouze vnitřní praktikou tohoto mnišského společenství, se díky misionářskému dílu v mnoha zemích střední a severní Evropy stalo součástí života i ostatního obyvatelstva.¹²

V tomto případě, když se mše úkon pokání opakovat a je soukromý, je hříšník přiveden k obrácení a ke smíření s církví. Nemusíekat celý život, jak tomu bylo mnohdy dříve.¹³

Také soukromé pokání ukázalo své slabé stránky. Určitě provinění odpovídala také určitá míra kajících skutků tzv. šsazebníků. Docházelo ke zneužívání náhrad

⁸ Srov. BAUMGARTNER, J.; BOMMER, J. *Buss- und Versöhnungsfeiern*, s. 17-18.

⁹ Srov. GIGLIONI, P. *Svatosti Krista a církve*, s. 105.

¹⁰ Srov. SALVOLDI, V. *Bh je v t-í neřtvé srdce*, s. 62-64.

¹¹ Srov. GIGLIONI, P. *Svatosti Krista a církve*, s. 105-106.

¹² Srov. SALVOLDI, V. *Bh je v t-í neřtvé srdce*, s. 106.

¹³ Srov. ADAM, A. *Liturgika*, s. 231-233.

za pokání a zejména bohatí si mohli svou spravedlnost před Bohem v jistém slova smyslu kupovat.¹⁴

1.2.3 Soukromá zpov (13. a 19. století)

Hříchy, ať už i lehké, jsou tajně vyznávány knězi, který rozhodne o charakteru a délce pokání (*kajícího skutku*). Po jeho vykonání dostává kající rozhovorec. Tyto kající skutky však nebyly rozhodně snadné, tak například v Kolombánově penitenciálu tme: *Jestliže někdo kradl, a dle pokání jeden rok. Jestliže křivě přísahal, a dle pokání sedm let.*

Některí lidé se však po uložení pokání ufl ke knězi po rozhovorec nevrátí, ať už se i skutek pokání stává více méně formálním a stále v tře pozornost se vnuje vyznání hříchů. A k tajnému vyznání a uložení pokání přibude i tajné rozhovorec, které se přesouvá před kající skutek. Kající skutek, jehož splnění vlastně závisí ufl jen na kajícím, je ať už nahrazován modlitbou. Dříve je kladen na samotnou zpov, koncem 13. století se vymezuje pojem dokonalé a nedokonalé lítosti jako podmínky platnosti svátostného smíření.

Hlavním záparem tohoto období je ztráta eklesiologického rozměru svátosti smíření, z jejíhož slavení se stává osobní tajný rozhovor zpovědníka a kajícího. Aspekt Božího lidu je tu úplně vyloučen.¹⁵

Již v 9. století byl vznesen požadavek zpovídat se jednou nebo také t ikrát ročně. V roce 1215 se konal 4. lateránský koncil, na kterém bylo vymezeno, že hříchy se dopustili t ikrát, uloženo jako povinnost zpovídat se alespo jednou do roka. Na tomto ustanovení stojí v římskokatolické církvi dodnes závazná disciplína, kterou upravil tridentský koncil v roce 1551.¹⁶

1.2.4 Druhý vatikánský koncil

Koncil ustanovil: *Šob ad a formule svátosti pokání a se upraví tak, aby z eteln ji vyjad ovaly povahu a ú inek této svátosti* (SC 72). V poslušnosti k tomuto přikazu a aby se v ícím usnadnilo plnění pochopení povahy a ú inku této svátosti, připravila Kongregace pro bohoslužbu a svátosti nové *Šob ady pokání* (Ordo paenitentiae), které

¹⁴ Srov. tamtéž, s. 64-65.

¹⁵ Srov. GIGLIONI, P. *Svátosti Krista a církve*, s. 107.

¹⁶ Srov. ZERHAU, L. *Svátostné pokání v r zých liturgických tradicích*, s. 36-39.

byly zveřejněny 2. prosince 1973. Podle této latinské předlohy připravila česká liturgická komise text schválený roku 1982.

Nové šobady pokání znají trojí rozdílnou formu liturgie svátostného smíření a obsahují i modely nesvátostné liturgie pokání:

a) Liturgie svátostného smíření pro jednoho kajícího.

Vlastní obřad začíná přijetím kajícího, který se má přivítat *s bratrskou láskou a laskavostí* (l. 16). Penitent se poté přeflehná křížem. Pak má zaznít Boží slovo, které osvěcuje kajícího, aby poznal své hříchy, volá ho k obrácení (l. 17) a vlévá mu do uší Boží milosrdenství. Nato následuje osobní vyznání hříchů, na něž navazuje zpovědní poučení. Dlehlitou součástí zpovědního poučení je přijetí zadostiučinění. Ordo paenitentiae používá termín *opus paenitentiae* (*kající skutek*). V l. 18 čte: *Pokání nemá být jen od in ním minulosti, ale má napomáhat budoucnosti. Mě se vykonat modlitbou, sebezáporem, ale především slůbkou bližnímu a milosrdenstvím.*¹⁷

Ukazuje se tu trojí aspekt zadostiučinění: *modlitba* na-e svátostí uzdravené srdce obrací k Bohu, *post* naopak k nám samým a *almužna* nám odkrývá sociální rozměr smíření. Tak, jako hříchy narušuje tento trojí vztah člověka (*k Bohu, k sobě samému a k bližnímu*), má ho pokání opět obnovit.¹⁸

Kající skutek má svým charakterem odpovídat i charakteru hříchů, *musí brát v úvahu osobní situaci kajícího a mít na zřeteli jeho duchovní dobro* (KKC § 1460).

Po kající modlitbě vyjadřující lítost penitenta *vztáhne kněz z ruce nebo alespoň pravici nad jeho hlavu a pronáší formulaci rozhořčení, v níž podstatná jsou slova: Udělují ti rozhořčení ve jménu Otce i Syna i Duchu svatého* (l. 19). Bohem poslední v této látce kněz znamená kříž a obřad se ukončuje propuštěním.

b) Liturgie svátostného smíření pro více kajících se soukromou zpovědí.

Tento druhý způsob má výhodu, *že jasně ukazuje církevní charakter pokání, Věřící totiž společně naslouchají Božímu slovu, které hlásá Boží milosrdenství, a tím je vyzývá k obrácení, společně uvěřují, jak se jejich život s Božím slovem shoduje a pomáhají si vzájemnou modlitbou. A pak, když se každý z nich vyzpovídá a dostal rozhořčení, chválí vichně společně Boha za jeho dary které vykonal pro dobro svého lidu, jež si přivlastnil za cenu krve svého Syna* (l. 22)¹⁹

¹⁷ Srov. *Obřady pokání*, s. 12-13.

¹⁸ Srov. *Boh k nám přichází*, s. 58.

¹⁹ Srov. *Obřady pokání*, s. 14.

- c) Liturgie svátostného smí ení pro v t-í po et kajcník se spole ným vyznáním a rozh e-ením.

T etí zp sob je vyhrazen pro výjime né p ípady. Podle dokumentu o generální absoluci, vydaného Kongregací pro nauku víry z 16. ervna 1972, musí být pro slavení tohoto typu svátosti smí ení váfný d vod.

- d) Kající bohoslužby bez svátostného rozh e-ení.²⁰

1.2.4.1 Kající bohoslužba pro rodiny s d tmi (s ohledem na d ti, které p istupují poprvé ke svátosti smí ení)

P í slavení svátosti pokání je t eba p íhlíft k zvlá-tním flivotním podmínkám, ke zp sobu vyjad ování a chápvosti ú astník , zvlá-t jsou-li ur eny pro r zné skupiny a okolnosti.²¹

P íprava d tí k prvnímu slavení svátosti smí ení je také po átkem jejich cesty k podílení se na neustálém o í- ování a vnit ní obnov církve. Církev je svatá, protofle je od Boha a je neustále zahrnována Kristem Boffími dary, av-ak její lenové jsou vystavení poku-ení a neustále upadají do h íchu. U í se v-ak vytrvat ve zkou-kách, konat skutky lásky a milosrdenství a flít podle Kristova evangelia. To, co církev vyjad uje flivotem, to také slaví ve své liturgii.

Spole né slavení bohoslužby slova jasn ji ukazuje charakter pokání. V ící spole n naslouchají Boffímu slovu, které hlásá Boffí milosrdenství a tím je vyzývá k obrácení. Spole n uvaflují, jak se jejich flivot s Boffím slovem shoduje a pomáhají si vzájemnou modlitbou. Vyznávání h í-nosti a prosba za odpu-t ní Boha a bratry umofl ují v-em v ícím, bez ohledu na to, zda mohou nebo nemohou p istoupit k individuální svátosti smí ením proflít a vyjad ít svoji lítost nad h íchy ve spole enství církve. V záv ru (zpravidla po individuálním p íjetí odpu-t ní ve svátosti smí ení) v-ichni spole n chválí Boha za jeho skutky, které vykonal pro na-e dobro, zvlá-t za ob íe flí-e Krista, který vzal na-e h íchy na sebe.²²

Kající bohoslužby pro rodiny s d tmi jsou velmi vhodnou formou výchovy ke kajcnosti práv proto, fle jsou slaveny ve farním spole enství a d ti p í nich vnímají p íklad a podporu rodi .

²⁰ Srov. ADAM, A. *Liturgika*, s. 234.

²¹ Srov. *Ob ady pokání*, s. 155.

²² Srov. *Cesty katecheze 2/2011*

Této bohoslužbě by měla předcházet katechetická příprava zaměřená na zpytování svědomí a vyjádření lítosti nad hříchy. Účast rodičů na této katechetické přípravě má několik významů:

- děti se v přítomnosti rodičů cítí zpravidla bezpečně a dokáží se lépe soustředit na vykonávané úkoly;
- děti vnímají, že jde o společnou věc, jejíž důležitost rodiče dokládá svou účastí;
- rodiče si lépe dokáží představit, jak mají svým dětem pomoci ke zpytování svědomí při přípravě na vlastní svátost smíření. Při tomto zpytování jim připomenou i jiné oblasti jejich života: –ir–í rodinu, –kolní prostředí, volnočasové aktivity, kamarády apod. Rodiče by měli vyjít z toho, co opravdu jejich děti prožívají, kde se pohybují a kde připadá v úvahu, že dávají volný průchod svým negativním vlastnostem a sklony.²³

Bohoslužbu slova můžeme slavit v kostele nebo jiné vhodné místnosti, pokud možno za účasti rodičů. Společné slavení svátosti smíření s dětmi můžeme rozlenit takto:

1. Zahájení - pozdrav a úvod
 - zpěv (píseň, varhany aj.)
 - modlitba
2. Slovo Boží o zvestování pokání o tení, homilie
3. Odpověď společností o rozvaňování (zpytování svědomí)
 - modlitba (vyznání víry, přímlyvy)
4. Vyznání hříchů, rozehření
5. Propuštění o díky, pofehnění a vyslání²⁴

²³ Srov. TIELINGA, J. *Prvé svaté prijímanie o Nejvzácn j–á dar*, s. 93-120.

²⁴ Srov. *Ob ady pokání*, s. 14-15; s. 32-52; s. 184-187.

2 Pokání a smíření u dítěte mladšího školního v křtu

Obrácení od hříchu a prosba o odpuštění mají být vbec trvalým postojem v křesťanském životě dítěte. Jak vést dítě touto cestou obrácení k plnému společenství s Kristem a s bližními? Kodex kanonického práva (CIC 914) zmiňuje povinnost plnit dvě příkazy: postupovat ke zpovědi a k přijetí jakmile dosáhne v křtu rozlišení a začít uvažovat (asi v sedmi letech). Mezi křtem a eucharistií má tedy dojít ke zkušenosti s Božím milosrdenstvím, s obrácením, s odpuštěním a jeho přijetím, ke smíření s Bohem a celou církví.²⁵

2.1 Výchova k pokání a ke smíření

Podle toho, jak dítě roste, setkávají se s konkrétní skutečností hříchu. Stane-li se svátost smíření strážkem nebo místem naděje, závisí především na tom, jakou s ním budou udržovat zkušenost v dětství. Dítě by mělo být vychováno tak, aby zjemňovalo své city lásky a vřelosti k Bohu a bližnímu pomocí upřímné snahy o odpuštění a smíření.²⁶

Proto se asi nejvíce pozornosti vnuje zpověď v době příprav dítěte na tuto svátost. Ale devítileté dítě (v křtu, kdy se dítě nejprve připravuje ke svátostem smíření a eucharistie) ještě nemůže plně porozumět hloubce tajemství, které se uskutečňuje ve vykonávaných obřadech. Při výchově mladého člověka k dospělosti je často opomíjena snaha vést ho k tomu, aby svátost smíření prožíval stále hlouběji. Bohužel mnoho věcí pak zůstane v rozvoji své víry stát na úrovni dítěte.²⁷ Osobitá byla poznámka jednoho kněze při nedělní homilii, kde poukazoval na tento problém slovy: *š Nem fme se vejít do ko-ilky devítiletého dítěte, pokud jsme již dospělí lidé, ale právě tak často se na sebe lidé tuto ko-ilku o víru dítěte snaží obléci a pak se diví, že je jim malá.* Svátost smíření je tedy třeba stále znovu proměňovat v postupných etapách osobního rozvoje lidského života: v dětství, v dospívání, v mladém věku

Výchova k pokání je tedy proces, jehož cílem je, aby dítě porozumělo podstatě hříchu jako narušení vztahu s Bohem a s ostatními lidmi, zejména s církví. Poznalo svoji vinu ve svém životě (zpytování svědomí) a uznalo ji jako hřích, tj. narušení vztahu. Uvědomilo si svůj postoj k tomuto konkrétnímu hříchu (vyjádření lítosti) a bylo ochotno jej změnit (rozhodnout se pro předsevzetí).

²⁵ Srov. GIGLIONI, P. *Svátosti Krista a církve*, s. 123-125.

²⁶ Srov. Í AN, P. *Psychologie náboženství*, s. 265-272.

²⁷ Srov. AUGUSTYN, J. *Svátost smíření*, s. 12-14.

Vhodným prostředkem výchovy dětí k pokání jsou příběhy. Práv takové příběhy obsahuje publikace Jozefa Telingy, kde autor uvádí příběhy ze života vrstevníků dětí a k nim analogické biblické příběhy ze života Ježíše Krista a jeho učedníků. Jediným a pedagogicky nejvhodnějším způsobem je právě vyprávění příběhů blízkých dětským zkušenostem. Je nutné vést děti k tomu, aby si uvědomily jednání jednotlivých osob v příběhu a jeho důsledky. Měly by být vtlačeny do příběhu tak, aby v nich příběh spontánně vyvolal vzpomínku na vlastní zkušenost. Cílem je tedy uvědomit si podobné jednání i ve svém životě a dospět pokud možno až k postojům, ze kterých toto jednání vychází, uznat vinu a převzít odpovědnost za její důsledky.

Výchova ke smíření spočívá ve dvou krocích. V prvním dítě poznává, že Bůh sám obnovuje společenství se svými hříšnými, kteří uznají svoji vinu a prosí o odpuštění a chce, aby je obnovili i lidé, kterým bylo ublíženo nebo je viny hříšníka nějak zasáhla (názorně o tom vypráví Pán Ježíš v podobenství o milosrdném otci a dvou bratrech). Ve druhém kroku jde o představení svátosti smíření jako újinného znamení, že Bůh odpustí, zničí zla v nás a obnoví vztah s Bohem, je určen i nám.

Výchova ke smíření je založena na Božím slově zapsaném v Bibli, skrze které k nám Bůh hovoří a ujišťuje nás o své lásce a svém plánu s námi.

Dle liturgie i příprav dětí mladšího školního věku ke slavení první svátosti smíření tedy je, aby porozuměli podstatě hříchu jako narušení vztahu s Bohem a s ostatními lidmi, zejména církví; tudíž zpytování svdomí je třeba zaměřit na zkoumání tohoto vztahu a kde předpokladem je naučit děti rozlišovat dobro a zlo v jejich životě.

Výchova k pokání se neobejde bez pomoci rodičů, kteří citlivě vyvolávají životní zkušenosti svých dětí, které se odehrávají přímo před nimi, nebo se kterými se jim dítě sdílí. Nezastupitelná role rodičů spočívá samozřejmě i v jejich příkladu. Jak v jejich způsobu jednání s dítětem (lhostejnost k jeho problémům, vnímání jeho potřeb apod.), tak i v jejich výchovném dítěti ve vztahu k Bohu (slavení křesťanských svátků, společná modlitba), ale i v jejich vlastním vztahem ke svátosti smíření.²⁸

2.1.2 Příprava dětí ke svátostem

Rozlišujeme vzdálenou a bezprostřední přípravu. Vzdálená příprava probíhá prakticky po celý předchozí život dítěte způsobem, jakým je vychováváno ve věku.

²⁸ TELINGA, J. *Prvé sväté prijímanie ó Nejvzácn j-á dar*

Stálá výchova ve víře se obrací nejen ke každému křesťanovi, aby jej doprovázela na jeho cestě ke svatosti, ale také na křesťanské společnosti jako takové, aby zrálo jako ve svém vnitřním životě lásky k Bohu a bratřím, tak ve své otevřenosti vůči světu jako společnosti misijní. Touha a Ježíšova modlitba k Otci jsou neustálou výzvou: *Šťastí jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i ono a jsou v nás, aby svět uvěřil, že ty jsi mě poslal* (J 17,21). *Přiblížovat se krok z krokem k tomuto ideálu vyžaduje ve společnosti velkou vřst, působení Ducha svatého, ustavení se žít v Těle a Krvi Páně a stálou výchovu ve víře a poslouchání Božímu slovu.*²⁹

Katechizace malých dětí je nutně spojena s jejich situací, životními podmínkami a je dílem různých výchovných iniciativ, které se navzájem doplňují. Mezi tyto důležité iniciativy výchovy patří obzvláště prostředí rodiny a školy.

2.1.2 Vývoj svědomí

Výzkumem vývojových stupňů v dětském myšlení a vývojem morálního úsudku se zabýval J. Piaget, na kterého navázal A. L. Kohlberg. J. Piaget vyvodil tento závěr: Morální úsudek dítěte se rozvíjí ve třech stupních, které na sebe plynule navazují.

1. stupeň heteronomní povinnosti (přibližně do 7 let věku)
2. stupeň kooperativního smyslu pro spravedlnost
3. stupeň autonomní morálky spravedlnosti (přibližně od 9 let věku)

Heteronomní svědomí souvisí s pochopením příkazů a zákazů rodičů. Jejich dodržování je závislé na autoritě rodičů. Nejedná se zde o vnitřní schopnost rozeznat hodnotu postoje, ale o poslušnost k osobám (autoritě), které určují jednání dítěte. Za dobré i špatné není považováno to, co dítě považuje ze svého hlediska za dobré i špatné, ale rozhodnutí se vztahuje pouze k autoritě. Dítě dává to i ono, protože si to považuje za autoritu. Heteronomní svědomí má svá kritéria v odměně a trestu.³⁰

Souasně vznikají v mladším věku také vlastní normy v rámci dětské skupiny. Děti se na nich účastní tvorby a vymezení pravidel, která by vyhovovala skupině jako celku. Této kooperaci s vrstevníky se účastní dítě zvláště na druhém stupni, kdy si vědomá potřeby rovnosti. Kolektivní pravidla spočívají na vzájemném respektu, smyslu spravedlnosti a nezávislosti na autoritě. Teprve potom se může autonomní morálka spravedlnosti vyvíjet i vzhledem k dospělým.³¹

²⁹ Srov. *Všeobecné direktorium pro katechezi*, s. 49-50.

³⁰ Srov. MUCHOVÁ, L. *Náboženská edukace v současných podmínkách*, s. 149-154.

³¹ Srov. HERCIKOVÁ, P. E. *Křesťanská výchova dětí*, s. 27-32.

Autonomní sv domí je především nezávislé na hodnocení okolí. Ne rodi , učitel, církev, ale jednatel sám si volí postoj uměněly situaci. Pociť viny se objevuje ne ufl pouze na základě pokárání autoritou, ale po samotném zváfení inu. Vnitní pravda je m ítkem a vzorem jednání a ta musí být poznána pomocí rozumu. P echod k autonomnímu sv domí není otázkou krátké doby. Vývoj a zrání tohoto sv domí je celoflivotní proces související s celkovým r stem osobnosti.³²

³² Srov. MUCHOVÁ, L. *Náboženská edukace v sou asné spole nosti*, s. 149-154.

3 Postoj rodičů, dětí a farnosti ke slavení kajících bohoslužeb (farnosti Lišov, Tř pánovice)

Svatost pokání by měla být cílový bod rozsáhlejší cesty smíření. Aby připravená byla všechny náležitosti, které katechezi připisují, patří tam také rozměr slavení ve společenství rodiny a farnosti.³³

3.1 Rodiče

Úloha rodičů je v této části šesty smíření nezastupitelná, protože právě oni by se měli stát prvními důležitými lidmi, na které se dít se svými pochybnostmi a proviněními obrací.³⁴

Střední a starší generací byla svatá zpověň vnímána jako švstopenka, kterou člověk zaplatil v podobě nepřijemného výkonu vyznání hříchů, aby mohl v krásných rátech vstoupit do nádhery dne 1. svatého přijímání.³⁵ S touto situací jsem byla konfrontována i mém počátečním soběním katechetka. V sobotu se konala svatá zpověď dětí, kdy připily odříkat své hříchů, tedy to nutné zlo. Na které z dětí jsem uvedl alespoň jeden z rodičů, ale žádný z nich se jifi této svátosti nezúčastnil. Druhý den, v neděli, byla slavnost prvního svatého přijímání, která byla vnímána (především ze strany rodičů) jako přehlídka rátech jejich ratolestí, šukázat se před přibuznými, natožit video a v poslední rádek splnit jejich křesťanské povinnosti, která tímto způsobem byla ukončena.

Nevhodnou motivací k přijetí těchto svátostí mohli nejen rodiče i prarodiče, ale také děti. Jednalo se především o tyto důvody:

- a) je to zvyk šuklat si první svaté přijímání;
- b) abych pak mohla mít svatbu v kostele;
- c) chci to, protože mne k tomu někdo nutí (zejména prarodiče), ale já o to vůbec nestojím;
- d) protože jdou ostatní a asi musím také;
- e) prestižní záležitost (náskok před ostatními rodinami);
- f) protože je to přikné a mohu se ukázat v krásných rátech. (Hlavním a vlastním jediným důvodem několika maminek bylo, zjistit na začátku školního roku,

³³ Srov. *Všeobecné direktorium pro katechezi*, s. 136-143.

³⁴ Tamtéž, s. 12-23.

³⁵ Srov. MUCHOVÁ, L. *A přece přináší se stůl*, s. 7-9.

kdy se bude konat první svaté přijímání, aby mohly včas rezervovat –aty v půlnoci a pozvat příbuzné z Moravy.)

Domluva s těmito rodiči byla velmi náročná a téměř nemohla, protože nebyli ochotni připustit možnost odložení příprav ke svátostem

Za svou desetiletou praxi jsem se setkala s tím, že i když rodiče nemají zájem o aktivní spolupráci při přípravě svých dětí na slavení první svátosti smíření. Také zde jsou děti z různých rodin, z nichž není žádnými členy farnosti nebo se účastní života farnosti jen velmi pasivně. Mezi aktivními členy církve patří jen málo rodičů. Toto je dáno také především dlouhou dobou totalitářské ideologie jejich vlastními zkušenostmi.

Dříve (mluvíme zde o generaci dnešních rodičů a prarodičů, kteří takovou zkušeností často mají) připravoval kněz fláky ke svátostem ve škole, při hodinách náboženství a v jejich společenství, tj. celá skupina, tyto svátosti přijala. Dnes je situace zcela odlišná.

Často pak tyto rodiče děti ve třídě vyflaďují, aby jejich děti v tomto věku přistoupily ke svátostem a berou tuto přípravu jako samozřejmou součást hodin náboženství tak, jak to sami zažili. Je zajímavé, že v těchto farnostech – Lišov a Páňovice, se to týká především střední generace, zatímco v ostatních farnostech, kde jsem působila (farnost sv. Mikuláše – české Budjovice a farnost Dobrá Voda), je to otázka spíše generace prarodičů.

3.2 Děti

Do předem tu náboženství se na které děti hlásí zcela spontánně, bez zájmu rodičů, nepokouší se (Jedná se především o mladší školní věk, kdy je doba zvláštní citlivosti dětí pro náboženské otázky). Jak již bylo zřejmé, děti připravující se na první přijetí této svátosti často nejsou žádnými členy společenství. Připravili mi tedy vhodné oddělení výuku náboženství ve škole, od samotné přípravy na svátosti smíření a eucharistie. Toto bylo možné a vítané ze strany místního kněze.

3.3 Farnost

Přemýšlela jsem, jak propojit děti s rodiči, kmotry s farností. Připravili mi tedy připadalo představit tyto děti celé farnosti. Při nedělní bohoslužbě kněz po homilii pozval děti před oltář. Zavolal je jménem, vysvětlil účel tohoto pozvání a krátce především povzbudil k modlitbě za tyto děti a ony pak shromážděné před oltářem

následně přetly příměly. Potom nesly v obřadním průvodu velkou společnou svíci, na které byl vytvořen z barevného vosku symbol jejich rodiny a každé dítě svoji ozdobenou menší šrodinnou svíci. Malé svíce si mohly zapalovat v rodinném kruhu, v tiché pak hořela po celou dobu příprav vřdy přimě svatě na oltář, aby i ostatní farníci se mohli takto podílet na zodpovědné společné přípravě dítí.

3.3.1 Slavení kajících bohoslužeb ve farnosti (Li-ov, TM pánovice)

Slavení kajících bohoslužeb je stále ve vřadních farnostech šnovinkou, ale již v roce 1992 v pokynech pro katechezi prvokomunikantů od biskupa Antonína Li-ky nalezneme doporučení oddělit od sebe přípravu na svátost smíření a na první svatě přijímání³⁶ a slavit tak první svátost smíření před přípravou na první svatě přijímání.

Tuto možnost jsem chtěla využít v roce 2001 ve farnosti Li-ov. V této době jsem jako katechetka přišla i ve farnosti Dobrá Voda u eských Budjovic, kde jsem se také díky eholní sestře Giancarle poprvé setkala s tímto způsobem slavení svátosti smíření, jak již bylo zmíněno výše. Farnost Li-ov spravoval tehdy P. Jindřich Straberger (od 1. března 1953 až do své smrti 22. 12. 2002). S jeho souhlasem jsem nabídla rodičům dítí, které se v tomto roce připravovaly k přijetí svátostí, společné slavení této svátosti smíření na Dobré Vodě. Reakce rodičů byla v tomto případě odmítavá. Bylo pro ně těžké pochopit, že se jedná o slavení svátosti smíření a ne o slavnost prvního svatého přijímání. Proč by měli dítí jít k svatému přijímání na Dobré Vodě a pak je přivést do Li-ov? Díky vřadnosti P. Strabergera byla rodičům situace vysvětlena. Nově jmenovaným duchovním správcem se stal P. Jan Doleřal, který hned od začátku byl nakloněn k tomuto způsobu slavení svátosti smíření. I přesto je stále pro ně které rodiče (zvláště pro ty, kteří nefijí svátostným řivotem) toto rozdělení nepochopitelné, protože jejich vlastní zkušenost i zkušenost jejich prarodičů jsou odlišné. Také řsvátost smíření je pro ně často neznámým pojmem, ním novým a nespojují si ji se zpodobě.

Ve farnostech, kde pracuji nyní jako katechetka,³⁷ se pravidelně konají v postní době a adventu zpodobě dnů. Přítčto zpodobě dnů se dítí vyskytují velmi sporadicky. Zvláště pokud rodiče nefijí svátostným řivotem a nenavřvují pravidelně nedělní mě svatou o těchto dnech ani nevřdí. Dítí, které již svátost smíření přijaly a jsou řnastartovány na této cestě za Jeřím, mnohdy po této svátosti touřfí, ale nevřdí, jak ji

³⁶ ACEBB 4/1992

³⁷ V současné době pracuji ve farnostech Li-ov, Rudolfov, TM pánovice, Slovnce, Dobrá Voda u eských Budjovic.

mohou znovu přijmout. Často se stydí o tuto svátost samy pohlížet. Bylo by tedy e-éním uspořádat pro tyto děti také zpodobnění den? Po domluvě s místním knězem jsme tak učinili. Bohužel nepřišel nikdo. Bylo nutné hledat jiné východisko. Obeslala jsem tedy v postní době děti, které jíly svátost smíření a eucharistie přijaly, osobní pozvánkou³⁸. Tato praxe se velice osvědčila. Pozvánka byla doručena dětem jako dopis a byla také určena rodičům, aby si i oni si uviděli své možnosti slavit svátost smíření. Ze strany rodičů byla reakce vesměs pozitivní.

Tyto děti se pak účastnily kajícných bohoslužeb společně s těmi, kteří je slavili poprvé. Vzhledem k tomu, že dříve každým rokem přibývalo, bylo je nutné opět rozdělit. V postní době nyní probíhají dvě kajícné bohoslužby pro děti. Jedna, které se účastní ty, kteří tuto svátost přijímají poprvé, společně s rodiči. A druhá, která je uzpůsobena dětem staršího věku. Důvodem tohoto rozdělení tedy byla nutnost uspořádat kajícnou bohoslužbu tak, aby odpovídala vývojovému a duchovnímu růstu dětí. I velký počet dětí byl pro jednoho zpodobnění problém (třeba se odhadlo, kolik kajícníků přijde, aby bylo možné zajistit dostatečný počet zpodobnění). Taková bohoslužba zabírá dlouhou dobu, čekání během chůze do zpodobnění a sobě netrpělivost. Často děti odcházely také hned po své zpodobnění a nečekaly na společné dokončení slavení této kajícné bohoslužby. Další příčinou byla a je i velká zima v místním kostele.

Pokud tedy chceš dosáhnout cíle společného pokání, musíš mít stále před očima konkrétní situaci shromážděných věřících a to podle věku, pohlaví a také podle doby církevního roku.³⁹ Samozřejmě jsem se neobešla bez konzultací a spolupráce místního duchovního pastýře. Při kterých příležitostech se mi podařilo zapojit i místní mládež, především při hudebním doprovodu i zpodobnění sv. domy (hlas sv. domy). Aby děti mohly sledovat průběh této slavnosti, mají vždy předem připraveny veškeré informace v malé šbroflurce. Ta obsahuje jednotlivé písně, odpovědi věřících, modlitby, evangelium, přímluvy⁴⁰. Na závěr slavnosti dostanou šmalou upomínku na tuto slavnostní událost.

³⁸ Viz Příloha I.

³⁹ Srov. ALBERICH, E.; DÍMAL, L. *Katechetika*, s. 15-22.

⁴⁰ Viz Příloha II.

4 Příklady kajících bohoslužeb

4.1 Slavení první svátosti smíření

Svátost smíření je dále připomínána biblickými texty, ve kterých Ježíš uzdravuje leprošného. Ježíš přichází a uzdravuje jeho tělo oči, uši, ruce, nohy ústa a srdce. Obřady pokání nabízejí základní model kající bohoslužby, který lze podle potřeby upravit do různých variant.

4.1.1 Podobenství o marnotratném synu⁴¹

Podobenství o ztraceném synu a milosrdném otci vypráví o tom, s jakou důvěrou se smíme k Otci vrátit. Zároveň slyšíme ujištění, že Otec nás trpělivě očekává, jde vstříc, obdarovává nás, zve na hostinu.

Pomůcky:

- Meditativní obrazy k podobenství o marnotratném synu,
- flutě-átka,
- lampička,
- Písmo svaté,
- nádoba na spálení listů s hříchy, památka na první svátost smíření a obrázek s jedním z námětů o marnotratném synu, textem a datem první svátosti smíření,
- nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy.

Liturgický prostor:

Na oltář položíme otevřené Písmo svaté. Od něho vedeme flutě-átka před oltář, na které umístíme jednotlivé obrazy z podobenství. Jejich posloupnost je předem dána barevnou kombinací. Celkový výjev tedy tvoří dojem kruhu hříchů, který se v našem životě stále opakuje. Tento kruh uzavírá Písmo svaté, který symbolizuje Boží milosrdenství a odpuštění. Doprostřed kruhu z obrazů položíme hříčící lampičku – symbol svítla a nad ní je v našem životě (viz obr. 1).

Průběh setkání:

Vstupní zpěv: Apoštolská óda zpěvník Hosana I, s. 7⁴²

*1. Prosíme tě, dej nám, Pane, sílu
chceme podle slov tvých říci,
v imě, že jednou budeme v míru*

⁴¹ U této kající bohoslužby je uveden celkový průběh. Struktura u ostatních kajících bohoslužeb je totožná, dále proto budu uvádět pouze případné odlišnosti.

⁴² *Hosana*, s. 16.

u tvého stolu společně víno pít.
2. *Dívej se na všechny naše zkoušky,*
jak se utápíme v starostech,
bez tebe by život byl jenom pouť,
bez tebe by život neměl vůbec žádný cíl.
3.=1.

Následuje:

K.: *Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého*

V.: *Amen*

Přivítání a uvedení do liturgie.

Modlitba:

Bože, odpusť nám milostivě všechny naše viny a vysvoboď nás z pout hříchů,
abychom ti s ochotným srdcem svobodně sloužili. Skrze Krista, našeho Pána.

V: *Amen*

Zpívání podle evangelium: Je stále přítomná óza zpívání Hosana I. . 79⁴³

Je stále přítomná tvoje sláva radostně zpíváme o tvém díle. Písně každé chvíle, já tě chválím, Pane můj, jak jenom umím.

Texty z Písma svatého:

Podobenství o marnotratném synu (Lk 15,11-24)

Jeden člověk měl dva syny. Ten mladší řekl otci: š Otče, dej mi díl majetku, který na mne připadá. On jim rozdělil své jmění. Po nemnoha dnech mladší syn všechno zpeněžil, odešel do daleké země a tam rozmačkával životem svého majetku rozházel. A když už všechno utratil, nastal v té zemi veliký hlad a on začal mít nouzi. Ušel a uchýlil se u jednoho obyvatele té země; ten ho poslal na pole pást vepře. A byl by si chtěl naplnit žaludek slupkami, které fňrali vepři, ale ani ty nedostával. Tu šel do sebe a řekl: š Jak mnoho nádeník u mého otce má chleba nazbyt, a já tu hynu hladem! Vstanu, půjdu k svému otci a řeknu mu: Otče, změnil jsem proti Bohu i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem, přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků. I vstal a šel k svému otci. Když ještě byl daleko, otec ho spatřil a hnutí lítostí běžel k němu, objal ho a políbil. Syn mu řekl: š Otče, změnil jsem proti Bohu i vůči tobě. Nejsem hoden nazývat se tvým synem. Ale otec rozkázal svým sluhám: š Přiveďte hned nejlepšího odvoze a oblečte ho; dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy. Přiveďte vykrmené tele, zabijte ho, hodujme a buďte mi veselí, protože tento můj syn byl mrtvý, ale zase žije, ztratil se a je nalezen. A začali se veselit.

⁴³ Hosana, s. 113.

Promluva:⁴⁴

Společná meditace nad obrazy.

Přímluvy:⁴⁵

Bůh je milosrdný a milostivý, shovívavý a plný lásky, je náš Otec, který nás přijímá s otevřenou náručí, když se k němu vracíme. S důvěrou se k němu obrátíme a pokorně vyznávejme:

Zpěv: *Misericordia domini, in aeternum cantabo.*⁴⁶

- *Bůh, náš nebeský Otec, proto jsme se nechovali, jak se sluší na tvé dny.*
- *Že jsme proti tobě, nebo jsme špatně nakládali s tvými dary a zneužívali jich.*
- *Že jsme proti tobě, nebo jsme tě opustili a bloudili po cestách špatnosti.*
- *Že jsme proti tobě, nebo jsme zapomněli na tvou lásku.*
- *Že jsme proti tobě, nebo vlastní potěšení nám bylo přednější než tvé dobro našim bližním.*
- *Že jsme proti tobě, nebo jsme se málo starali o své bratry.*
- *Že jsme proti tobě, nebo jsme nechali odpustit svým bližním.*
- *Že jsme proti tobě, nebo jsme nepamatovali na slovo tvého Syna: Bůh je milosrdný, jako je milosrdný váš nebeský Otec.*
- *Naplňte nás radostí z odpuštění našim hříchům, a dejte, abychom s radostí plnili tvou vůli.*
- *Pomozte nám odložit všechno staré a špatné. Dej, abychom skrze tebe stali novými.*
- *Pane Ježíši, lékaři a uzdraviteli rán, které nám způsobily hřích. Dej, abychom tvou milost nepostávám být naším lékem a ochranou.*

Vlastní zpěv:

Po zpěvu se dle shromáždění kolem oltáře.

Následuje píseň: *istá jak studánka o zpěvník Hosana I, s. 35*⁴⁷

*R: istá, istá, istá, jak studánka,
duše, co setrvala hřích, istá, istá,
istá, jak studánka, jasná, jak napadlý sníh.*

1. *Do našich srdcí tě zvem,
hříchů Pane odhazujem.
pomozte, isté, isté,
proč zrazené studánky vrátí se na naši zem.*
2. *Láska to je tvoje zbraň,
toto dle te, Ježíši, chraň,
a jejich duše jsou jak voňavé zahrady,*

⁴⁴ Na základě domluvy mezi promluvu předipravenou k němu.

⁴⁵ Přímluvy v jednotlivých kajíčcích bohoslužbách se opakují a jsou převzaty z *Obřad pokání*, s. 178-179.

⁴⁶ *Hosana*, s. 568.

⁴⁷ *Hosana*, s. 54.

- ne jako zemdlená plá .*
3. *Láska je tvoje zbra ,
 tou na-e rodi e chra ,
 a jejich du-e jsou jak vo avé zahrady,
 ne jako zemdlená plá .*
4. *Ježí-i, dej nám svou zbroj,
 kdyfl ábel za íná boj,
 i každé drobné drobné drobounké zran ní
 prosíme rychle nám zhoj.*

Ot e ná-

Pozdravení pokoje

Po p íjetí pozdravu pokoje od kn ze, jej d ti rozdají v-em p ítomným.

Modlitba:

Svatý Bože, ty ses nad námi smiloval a obnovil v nás obraz svého Syna; dej, a vydáváme sv dectví o tvé lásce, která se na nás zjevila v tvém odpu-í ní. Skrze Krista, na-eho Pána.

Záv re ný zp v: Úfšasná láska ó zp vník Hosana I, . 261⁴⁸

1. *Jak úfšasná musí ta láska být,
 co p í-la k nám o v-e se rozd lit,
 dát novou vláhu pou-ti spálené, p íblíftit nám nebe tak
 vzdálené.*
2. *Svou slávy í-opustils kv li nám,
 nemusel jít, a p ece cht l jsi sám,
 tvá p átelskou jsi nikde nevid l,
 kdyfl proklínán jsi k popraví-ti -el.*
3. *Tam místo ná-fívot jsi poloflil,
 Vrátil ses zas, abys ho rozmnoftil,
 Vím, abych já moh v ný fívot fít,
 Musel m j Pán tou cestou k ífle jít.*

⁴⁸ Hosana, s. 371.

Obrázek 1

Jiný příklad zobrazení tohoto podobenství:

Pomůcky:

- Velký obraz marnotratného syna (nám to je převzat z Rembrandtova obrazu o Návratu ztraceného syna, 1668),
- červené látky,
- skleněné svíčky,
- čajové svíčky s biblickým citátem,
- pro každého obrázek s reprodukcí Rembrandtova obrazu o detail obrázku, s textem a datem první svátosti smíření,
- nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy,
- pa-kál.

Liturgický prostor:

Před oltář postavíme obraz a kolem rozprosteme červené látky (viz obr. 2). V blízkosti umístíme pa-kál.

Průběh setkání:

Je shodný s předchozím. Jenom dříve do obrazu před oltářem přídá hořící čajovou svíčku zapálenou od pa-kálu na znamení odpustění a nového začátku.

Obrázek 2

4.1.2 Sama ská fena

Mnohdy hledáme pramen, vodu, vysv tlení, které p inese pokoj. Míváme touhu po šjinémõ a šlep-ímõ flivot , ve kterém budeme p ijímání, respektováni a milováni. Je to jako flíze po flivot a nevíme, jak ji uti-it. Jeffí-hledá práv tento ná-sv t, chce s námi být tady a te .

Pom cky:

- Obrazy Jeffí-e, sama ské feny a studny, vytvo ené tak, aby se daly postavit a znázornit tuto scénu z evangelia,
- modré a zelené -átky,
- kameny kolem studny,
- modrá a bílá sklí ka p edstavující kapky vody,
- dřfbánek s vodou,
- nádoba, ve které bude moflné spálit listy s napsanými h íchy, pro každé dít lasturu⁴⁹ (h ebenatka - mu-le svatého Jakuba), která je uzp sobena tak, fle lze zav sit na krk (viz obr. 3).

Liturgický prostor:

P ed oltá em vytvo íme výjev, který nám popisuje evangeliu - obraz znázor ujícího Jeffí-e, sama skou fenu, uprost ed nich studnu, oblofenou kameny. Uvnit studny jsou

⁴⁹ Symbolem dlouhotrvající pout se jifl ve st edov ku stala mu-le h ebenatka a od roku 1987 je platný systém sm rových zna ek s touto mu-lí. **Svatojakubská cesta** nebo **Cesta svatého Jakuba** je název pout , která vede ke katedrále v Santiagu de Compostela ve -pan lské Galicii.

polofeny modré –átky a sklí ka, okolo studny jsou –átky zelené (viz obr. 4). Ke studni p idáme dříbánek s vodou.

Pr b h setkání:

tení z Písma svatého:

Rozmluva se sama skou fienou (Jan 4,2-15):

A Jefť–sám nek til, nýbrfj jeho u edníci ó opustil Judsko a ode-el op t do Galileje. Musel v-ak projít Sama skem. Na té cest p i-el k sama skému m stu Sychar, v blízkosti pole, jefť dal Jákob svému synu Josefovi; tam byla Jákobova studna, Jefť–, unaven cestou, usedl u té studny. Bylo kolem poledne.

Tu p ichází sama ská fiena, aby na erpala vody. Jefť–jí ekne: šDej mi napít!ō ó Jeho u edníci ode-li p edtím do m sta, aby nakoupili n co k jídlu. ó Sama ská fiena mu odpoví: šJak ty jako fiid m fle-chtít ode mne, Sama anky, abych ti dala napít?ō fiidé se totifl se Sama any nestýkají. Jefť–jí odpov d l: šKdybys znala, co dává B h, a v d la, kdo ti íká, abys mu dala napít, pofkádala bys ty jeho, a on by ti dal vodu fřivou.ō fiena mu ekla: šPane, ani v dro nemá–a studna je hluboká; kde tedy vezme–fřivou vodu? Jsi snad v t-í nefl ná–praotec Jákob, který nám tuto studnu dal? Sám z ní pil, stejn jako jeho synové i jeho stád.ō Jefť–jí odpov d l: šKafldý, kdo pije tuto vodu, bude mít op t fříze . Kdo by se v-ak napil vody, kterou mu dám já, nebude fříznit nav ky. Vodu, kterou mu dám, stane s v n m pramenem vyv rajícím k fřivotu v nému.ō Ta fiena mu ekla: šPane, dej mi té vody, abych ufl nefříznila a nemusela ufl sem chodit pro vodu.ō

Vlastní zpov :

Od zpov dníka kafldé dít dostane p edem upravenou lasturu s biblickým textem. Tak jako poutníci, kte í d íve putovali do Santiaga de Compostela a na svou pou si brali pouze h l a tuto lasturu, aby z ní mohli cestou nabírat vodu a ob erstvit se. Tak nám tato mu-le m fle p ipomínat na-i fřivotní cestu, na které m fleme erpat ze studn Boflího odpu-t ní.

Obrázek 3

Obrázek 4

4.1.3..Zacheus

Zacheus dostal odpověď na svou otázku: Ježíš – je tím, kdo jej hledá, komu na něm záleží a kdo s ním sedí u jednoho stolu, i když všichni ostatní, kteří stojí venku mu to mají za zlé. Tento příběh je příběhem podivuhodné proměny a ten se stal spouhým motivem.

Pomůcky:

- Velká svíce (nejlépe papírová),
- barevné papíry (70x70 cm) na stavbu domku,
- kameny,
- dva hnědé papíry a dva zelené papíry na vytvoření stromu,
- flutový papír na Zacheův dům,
- provázky na vytvoření cesty,
- čajové svíčky,
- výkladový materiál používaný v pedagogice celistvé výchovy podle F. Ketta (jedná se o především přírodní materiál běžně dostupný – dřívko, barevné kostičky, provázky, lesklé kamínky, sklenička),
- upomínku na první svátost smíření (viz obr. 5),
- nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem vytvoříme z kamene bránu. Od ní vedeme cestu z provázku ke flutému štátku, z kterého jsme udělali Zacheův dům (tvorec rozprostře na zem a dva rohy štátku ohneme k sobě). Do domu umístíme hořící svíci (pa-kál). Mezi bránou a domem nám vznikne prostor, kde vytvoříme pomocí zelených a hnědých štátek strom.

Průběh setkání:

čtení z Písma svatého:

Zacheus (Lk 19,1-10):

Ježíš vešel do Jericha a procházel jím. Tam byl mufl jménem Zacheus, vrchní celník a veliký boháč; toužil uvidět Ježíše, aby poznal, kdo to je, ale poněvadž byl malé postavy, nemohl ho pro zástup spatřit. Běžel proto napřed a vylezl na morušovník, aby ho uviděl, neboť tudý měl jít. Když Ježíš přišel k tomu místu, pohlédl vzhůru a řekl: š Zachee, pojď rychle dol, neboť dnes musím zůstat v tvém domě. On rychle slezl a s radostí jej přijal. Všichni, kdo to viděli, reptali: š On je hostem u hříšného člověka! Š Zacheus se zastavil a řekl Pánu: š Polovinu svého jmění, Pane, dávám chudým, a jestliže jsem někoho ošidil, nahradím mu to čtyřnásobně. Š Ježíš mu řekl: š Dnes přišlo spasení do tohoto domu; vždyť je to také syn Abrahámův. Nebo Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo. Š

Po evangeliu si každé z dětí vybere jeden barevný štátek a postaví z něj svůj dům (viz obr.6).

Vlastní zpověď:

V době, kdy je dítě u zpovědi, přesuneme hořící velkou svíci do domu, který patří tomuto dítěti. Svíce symbolizuje Ježíšův příchod do tohoto domu. Od zpovědnice si dítě přinese nějakou svíci, kterou si zapálí od pa-kálu a svůj dům si slavnostně vyzdobí (sklíčky, leštěné kamínky). Mezitím svíci přesuneme do domu dalšího kajíčnicka.

Obrázek 5

Obrázek 6

4.1.4 Pravá svoboda z Božího Ducha

Ovocem Ducha je celý křesťanský život v etní schopnosti řídit evangelium. Prom na nás váhavosti v pevnost spoléhání na Boha, strach o sebe promíchaný v pomoc a slůvku o druhé. Pokud budeme žít z moci Božího Ducha, zakusíme ve svém životě nádherné plody.

Pomůcky:

- Hnědý a zelený kruhový papír,
- váza se suchými ratolestmi,
- váza se zelenými ratolestmi,
- ořezáček s květinami,
- ořezáček s kameny, trny, skořápky, rozbitým květinám;
- v tvrdé papírové ovoce se stříškou na zavěšení (jablka, hrušky),
- propisky,
- nádoba, ve které bude možné spálit listy s napsanými hříchy.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem rozložíme vedle sebe hnědý a zelený kruhový papír. Do středu hnědého papíru postavíme vázu se suchými ratolestmi a kolem položíme kameny, stěpy. Na zelený papír dáme vázu se zelenými ratolestmi a okolo vytvoříme rozkvetlou louku s přinesených květin (viz obr.7).

Průběh setkání:

čtení z Písma svatého:

Z listu sv. apo-tola Pavla Gala an m (5,16-24):

Chci íci: fíijte z moci Boflího Ducha, a nepodlehni te tomu, k emu vás táhne va-e p irozenost. Touhy lidské p irozenosti sm ují proti Duchu Boflímu, a Boflí Duch proti nim. Jde tu o naprostý protiklad, takže d láte to, co d lat nechcete. Dáte-li se v-ak vést Boflímu Duchem, nejste ufl pod zákonem. Skutky lidské svévole jsou z ejmé: necudnost, ne istota, bezuzdnost, modlá ství, arod jství, rozbroje, hádky, flárlivost, vá-e , podlost, rozpory, rozkoly, závist, opilství, nest ídmost a podobné v ci. ekl jsem ufl d íve a íkám znovu, fle ti, kte í takové v ci d lají, nebudou mít podíl na království Boflímu. Ovoce Boflího Ducha v-ak je láska, radost, pokoj, trp livost, laskavost, dobrota, v rnost, laskavost, dobrota, v rnost, tichost a sebeovládání. Proti tomu se zákon neobrací. Ti, kte í nálefejí Kristu Jeflí-i, uk iflovali sami sebe se svými vá-n mi a sklony.

Vlastní zpov :

Kafdé dít d íve nefl se vyzpovídá, vezme si suchou v tévku z vázy (viz obr. 8) a odejde s ní ke zpov di a odlofl jí ve zpov dnici. Od zpov dníka dostane jeden šplodō (papírové jablko nebo hru-ku).

Po zpov di kafdé z nich spálí list s napsanými h íchy. Na sv j šplodō napí-e d kovnou modlitbu a zav sí jej na flivou v tévku ve váze p ed oltá em (viz obr.9), pak se vrátí na své místo v lavici.

Obrázek 7

Obrázek 8

Obrázek 9

Závěr

Zpracováním tohoto tématu obohatilo zejména mne. Zjistila jsem, že takovýto způsob slavení svátosti smíření je pro děti nejen citlivý, ale především lépe vnímají uzdravující sílu Boží lásky, stávají se otevřenější a jejich radost je zcela viditelná.

V rámci potřeby spolupřijetím tohoto způsobu slavení jsem měla ze strany některých rodičů. Na začátku přípravy ke svátosti smíření a eucharistie dostali rodiče harmonogram jednotlivých setkání. Určité nepochopení a rozpaky způsobil poufňvaný název: svátost smíření, kdy v tina rodičů nevěděla, že se jedná o zpověď. Také pro ně byla šnovinkou o přípravě ke svátostem konaná na farnosti oddělená tak od výuky náboženství ve škole. Velmi mi také pomohla způsobná reakce rodičů, kdy kladně ohodnotili další možnosti slavit svátost smíření v době postní a adventní touto formou. Vzhledem k tomu, že některé z nich nejsou pravidelnými návštěvníky bohoslužeb, ocenili především pozvánku zaslanou jejich dětem.

Myslím si, že tato cesta slavení svátosti smíření je pro dnešní dobu zcela adekvátní a přínosná. Samozřejmě situace v každé farnosti je zcela odlišná, záleží na mnoha aspektech a je potřeba k tomuto také přihlížet.

Seznam použitých zdrojů

Bible a církevní dokumenty

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-082-6.

Kodex kanonického práva. Praha: Zvon, 1994. ISBN 80-7113-082-6.

Reconciliatio et paenitentia. Posynodální apo-tolská adhortace Jana Pavla II. o smí ení a pokání v dne-ním poslání církve z 2.12.1984. Praha: Zvon, 1996.

Sacrosanctum Concilium. Konstituce o posvátné liturgii z 4. prosince 1963. Praha: Zvon, 1995.

Literatura

ADAM, A. *Liturgika: K esanská bohoslužba a její vývoj.* Praha: Vy-ehrad, 2001. ISBN 80-7021-420-1.

ALBERICH, E. et al. *Katechetika.* Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-382-6.

AUGUSTYN, J. *Svátost smí ení.* Kostelní Vyd í: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-532-2.

BLECHSMIDT, M. et al. *Dnes budu tvým hostem: Metodika pro p ípravu d tí mlad-ího -kolního v ku ke svátosti smí ení a svátosti eucharistie.* Ji í Brauner: Kartuziánské nakladatelství, 2007. ISBN 80-86-953-08-4.

BAUMGARTNER, J.; BOMMER, J. *Buss ó und Versöhnungsfeiern.* Freiburg Basel Wien, 1972. ISBN nevedeno.

DONGHI, A. *Hle, v-echo tvo ím nové.* Kostelní Vyd í: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-192-574-8.

GAMBOSO, V. *íivot svatého Antonína.* Kostelní Vyd í: Karmelitánské nakladatelství, 2005. ISBN 80-192-574-8.

GIGLIONI, P. *Svátost Krista a církve.* Kostelní Vyd í: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-913-1.

HAVEL, T. C. et. al. *K ífl ívota: Metodika ke katechezím v postní a velikono ní dob .* Ji í Brauner: Kartuziánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-86953-72-4.

HERCIKOVÁ, P. E. *K esanská výchova d tí.* Praha: Pastora ní st edisko p í AP, 2002. ISBN nevedeno.

McMANUS, J. *Uzdravující síla svátostí a modlitby.* Praha: Pastora ní st edisko p í AP, 1995. ISBN nevedeno.

MUCHOVÁ, L. *Náboženská edukace v současné společnosti*. Ruflomberok, 2007. Habilitační práce, Katolická univerzita v Ruflomberoku. Pedagogická fakulta.

MUCHOVÁ, L. *Úvod do náboženské pedagogiky*. 2. přeprac. vyd. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 1994. ISBN neuváděno.

NOUWEN, H. J. M. *Návrat ztraceného syna*. Praha: PAULÍNKY, 2001. ISBN 80-86025-29-2.

ŠTAN, P. *Psychologie náboženství*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-547-4.

SALVOLDI, V. *Boh je v tvé neřetvé srdce: O svátosti smíření trochu jinak*. Kostelní Vydubice: Karmelitánské nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7195-201-5.

TRIELINGA, J. *Najväčnejší dar. Prvé sväté prijímanie. Slávnosť rodiny a farnosti*. Bratislava: LÚC, 2003. ISBN 80-7114-447-9.

ZERHAU, L. *Svätostné pokání v rímských liturgických tradíciách*. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2003. ISBN 80-86715-07-8.

Zpěvník k českým písním. Hosana. 2. vydání. Praha: Portál, 1995. ISBN neuváděno.

Periodika

Acta Curiae Episcopalis Bohemobudvicensis 4/1992.
Cesty katecheze 2/2011.

Elektronické zdroje

FIALOVÁ, V. *Náměty k profítí postní doby*. *Katechetický vstník* 8/1995-96 [online]. Brno: Katechetické centrum Biskupství brněnského [cit. 2011-03-28]. Dostupné na WWW: <http://www.biskupství.cz/soubory/Postní_doba/meditace_hříchy.DOC>.

Seznam zkratk

ACEBB	ó Acta Curie Episcopalis Bohemobudvicensis
CCEO	ó Corpus canonum Ecclesiarum Orientalium
CIC	ó Kodex kanonického práva
SC	ó Sacrosanctum Concilium

Seznam příloh

Příloha I. Pozvánka pro dítí ke svátosti smíření
Příloha II. Kající bohoslužba pro dítí - sešitek s příbhem kající bohoslužby
Příloha III. Kající bohoslužba pro dítí ó v době adventní a postní

P ílohy

P íloha I. Pozvánka pro d íti ke svátosti smí ení

P ípravte cestu Pánuí , volal Jan K titel.

To je výzva pro ka0dého z nás, tedy i pro tebe. Advent je doba p ípravy, kdy máme nachystat a vyzdobit nejen své domovy, ale p edevzím svá srdce, p ípravit cestu do svého srdce pro narození Je0íze. Díky nazemu chování a jednání jsou naše srdce často plná sharampádí% které je také potřeba p ed Vánoci sukldit%o

Ráda bych t proto pozvala na bohoslu0bu svátosti smí ení . zпов , která prob hne **v pátek 17. prosince 2010 ve 15.30 h. v kostele v Liýov .**

Najdi odvahu a p ij op t zakusit radost z Bo0ího odpuzt ní a milosrdné lásky, která ti dává mo0nost nového za átku. (Pokud nejsi místní a máz problém se dostat do Lizova, domluv se s rodi í nebo dej v d t a já t mohu vyzvednout a pak op t dovézt zp t dom .)

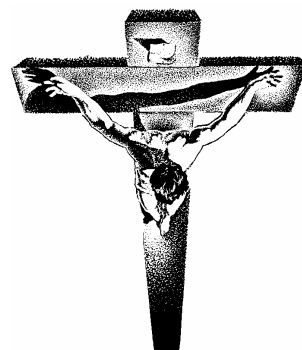
Na setkání s tebou se t zí P. J. Dole0al, Judit, ale p edevzím B h, aby mohl uzdravit tvé srdce od h ích .

Vzechny moc zdravím Judit
mob.:

Ahoj kluci a d v ata,

je to u0 mo0ná rok, dva nebo více, co jste p ijali poprvé do svého srdce Pána Je0íze p í svatém p íjímání. Pán Je0íz t má rád a tou0í stále k tob p ícházet a být posilou ve tvém 0ivot .

Je p ed Velikonocemi, na Zelený tvrtek si budeme p ípomínat události Poslední ve e e, kdy nám Je0íz dal veliký dar, sám sebe . Eucharistii. Velikonoce jsou také doba, kdy se mám zamyslet nad svým chováním a jednáním v í sob , druhým lidem (rodi ím, kamarád ům) a také Bohu. Proto0e ka0dý d íláme chyby, je potřeba se s druhými i s Bohem smí ít.

Ráda bych t proto pozvala na bohoslu0bu svátosti smí ení . zпов , která prob hne ve **st edu 1. dubna (a není to apríl ☺) 2009 ve 14.30 v kostele v Liýov .**

Pokud nejsi místní a máz problém se dostat do Lizova, domluv se s rodi í nebo dej v d t a já t mohu vyzvednout a pak op t dovézt zp t dom .

Na setkání s tebou se t zí P. J. Dole0al, s. Judit, ale p edevzím Pán Je0íz, aby mohl uzdravit tvé srdce od h ích .

Vzechny moc zdravím Judit

ávréčný zpév: Úžasná láska

G E^mi C D⁷
 1. Jak ú-čas - ná mu - sí ta lá - ska býí,
 G E^mi C D⁷
 co př-šla k nám o vše se roz-dě - lit,
 G E^mi C D⁷
 dát no-vou vlá - hu poušti spá - le - né,
 G E^mi C
 př - blí - žit nám ne - be tak
 D⁷ F⁷ac E^mi A^mi7 D⁷
 vzdá - le - né.
 DC al Fine

2. Svou slávy říš opustil kvůli nám,
nemusels jít, a přece chtěl jsi sám,
tvář přátelskou jsi nikde neviděl,
když proklíná jsi k popravišti šel.
3. Tam místo nás život jsi položil,
vrátil ses zas, abys ho rozmnožil,
vim, abych já moh věčný život žít,
musel můj Pán tou cestou kříže jít.

...navratte se ke mně celý m srdcem...

JC 2, 12

Bohoslužba svátosti smíření

Ústupní zpěv: Připravujte cestu

1. O - te - vše - te brá - ny hra - deb ka - men - ných,
 o - te - vše - te brá - ny hra - deb sr - dí - cí sv - ých,
 o - te - vše - te, a - by mo - hl - dí - dí.

Nechte vše - ho, nech - te o - bav, sta - ro - stí,

přip - ra - vuj - te ces - tu je - ho krá - lov - ství,
 přip - ra - vuj - te ces - tu, a - by vej - tí mo - hl slá - vy Krá - le.

R: To kvů - li Krá - li, Krá - li, přip - rav
 kaž - dý ces - tu, ces - tu svou, to kvů - li

Krá - li, Krá - li, na - prav
 kaž - dý ces - tu, ces - tu z - lo - u.

Následuje:

Kněz: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého
Všichni: Amen

- *přivítání a uvedení do Liturgie*

Modlitba:

Bože, odpusť nám milostivě všechny naše viny a
 vysvobod' nás z pout hříchů, abychom ti s ochotným srdcem
 svobodně sloužili. Skrze Krista, našeho Pána.

Všichni: Amen

Žalm 85 (střídá se lektor a všichni)

Odpověď žalmu:

Pane, ukaž nám své milosrdenství!

Kéž mohu slyšet, co mluví Hospodin, Bůh:
 jistě mluví o pokoji pro svůj lid
 a pro své svaté.

Jisté je blízko jeho spása těm,
 kteří se ho bojí,
 aby sídlila jeho velebnost v naší zemi.

Milosrdenství a věrnost se potkají,
 políbí se spravedlnost a pokoj.
 Věrnost vypučí ze země,
 spravedlnost shlédne z nebe.

Hospodin též popřeje dobro a naše země vydá plody. Spravedlnost bude ho předcházet a spása půjde mu v patách.

Čtení z knihy proroka Joela:

Nyní tedy, je výrok Hospodinův, navraťte se ke mně celým srdcem, v postu, pláči a nářku. Roztrhněte svá srdce, ne oděv, navraťte se k Hospodinu, svému Bohu neboť je milostivý a plný slitování, shovívavý a nejvyšší milosrdný. Jímá ho lítost nad každým zlem. Kdo ví, nepojme-li ho opět lítost a nezanechá-li za sebou požehnaní, a zase budou obětní dary a úlitby pro Hospodina, vašeho Boha. Trubte na polnici na Sijónu, uložte púst, svolajte slavnostní shromáždění! Shromážděte lid, posvěťte sbor, sezvěte starce, shromážděte pacholátka i kojence, ať vyjde ženich ze svého pokojíku a nevěsta ze své komůrky. Ať mezi chrámovou předsiní a oltářem pláčou kněží, sluhové Hospodinovi, ať prosí: „Ušetři, Hospodine, svůj lid, nevydávej své dědictví potupě, ať nad nimi nevládnou pronárody. Proč se má mezi národy říkat: »Kde je jejich Bůh?« Horlivě se ujme Hospodin své země a se svým lidem bude mít soucit.

Joel 2, 12-18

Sedneme si a poslechneme si homiíu (promluvu).

Po homiíu celebrant (kněz) uvede přímluvy:

Kristus se ve své nekonečné lásce dobrovolně vydal na smrt, aby zahladil naše hříchy a vykoupil celý svět. Proto v něho složeme všechnu svou naději a s důvěrou se modleme:

Žpěv: MISERICORDIA DOMINI, IN AETERNUM CANTABO.

- Znič naši špatnost, kterou si navzájem ubližujeme, a dej, ať nás přemůže a zachráni tvé milosrdenství.
- Ty nás učíš, že hřích proti bratřím je hříchem proti tobě, odpusť nám, Pane.
- Dej, ať si láskou, povzbuzením i modlitbou vzájemně pomáháme k pravému obrácení.
- Dej, ať si uvědomíme, jak veliká je tvoje láska k nám, abychom se naučili odpouštět a opravdu milovat své bratry.
- Shlédni na všechny, kteří tě opustili pro naše hříchy a pro náš špatný příklad, a dej, ať se k tobě vrátí a žijí v tvé lásce.
- Naplň nás radostí z odpuštění našich hříchů, a dej, ať skrze tebe žijeme nový život.
- Pomož nám odložit všechno staré a špatné. Dej, ať skrze tebe žijeme nový život.
- Pane Ježíši, lékáři těla i duše, uzdrav rány, které nám způsobil hřích. Dej, ať tvá milost nepřestává být naším lékem a ochranou.

Vlastní zpověď:

Každé dítě dříve než se vyzpovídá, si vezme před oltářem jedno černé srdce.

Po zpovědi každé z nich spálí list s napsanými hříchy, zapálí svíci od paškálu na svém „novém srdci“ které dostal od zpovědníka a položí ji do velkého srdce před oltářem, pak se vrátí na své místo v lavici.

Po skončení zpovědi píseň: Čistá jak studánka

R: Čis-tá, čis-tá, jak stu-dán-ka, du-še, co se-třá-sla hřích, čis-tá, čis-tá, čis-tá, čis-tá, jak stu-dán-ka, jas-ná, jak na - pad-lý
Fine Ami F
1. Do našich srdcí tě zvem,
hřích Pa-ne od-ha-zu - jem. Po-moz at' či-sté, či-sté, průzračné studánky vrá-tí se na na - ši zem.

2. Láska to je tvoje zbraň,
tou děti, Ježíši, chraň,
ať naše duše jsou jak voňavé zahrady,
ne jako zemdlená pláň.

3. Láska to je tvoje zbraň,
tou naše rodiče chraň,
ať jejich duše jsou jak voňavé zahrady,
ne jako zemdlená pláň.

4. Ježíši, dej nám svou zbroj,
když ďábel začíná boj,
i každé drobné drobné zranění
prosíme rychle nám zhoj.

Po zpěvu se všechny děti sfromáždí kolem velkého srdce.

Otče náš

(při modlitbě budou všechny děti kolem velkého srdce)

Pozdravení pokoje

Následuje modlitba:

Svatý Bože, ty ses nad námi smiloval a obnovil v nás obraz svého Syna; dej, ať vydáváme svědectví o tvé lásce, která se na nás zjevila v tvém odpuštění. Skrze Krista, našeho Pána.

Příloha III. Kající bohoslužby pro děti v době adventní a postní

Kající bohoslužby v době adventní

Výzva k návratu

Prorok Joel vybízí k návratu k Hospodinu šelým srdcem. Pokud poslechneme výzvu k obrácení, Bůh nechá triumfovat své milosrdenství a jeho přítelé budou naplněni písní. Také Ježíš nás varuje před samolibostí a zděrazňuje potřebu flivit opravdovost srdce.

Pomůcky:

- Velké látkové červené srdce,
- malá černá papírová srdíčka, na kterých jsou nalepeny stěpy, rozbité skořápky, suché vtvíčky, květy, trní, popel, písek, kameny a kamínky,
- malá červená srdíčka s nalepenou čajovou svíčí a biblickým citátem,
- pa-kál,
- bílý pruh látky, –edivý pruh látky černý pruh látky,
- zelené vtvíčky,
- kameny,
- dva kořalky.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem rozložíme červený –átek ve tvaru srdce. Do středu srdce postavíme rozsvícený pa-kál a kolem rozprosteme zelené vtvíčky. Od srdce vede bílá látka, na kterou navazuje látka –edivá a černá. Na černou a –edivou látku položíme kameny, suché vtvíčky, stěpy, trní a posypeme popelem (viz obr. 10). K okraji černé látky položíme kořalky s černými papírovými srdíčky. Druhý kořalk s červenými papírovými srdíčky připravíme u zpodnice. V zadní části kostele máme připravenou kovovou mísu, na spálení papíru s napsanými hříchy.

Průběh setkání:

čtení z Písma svatého:

Výzva k návratu (Jl 2,12-18):

Nyní tedy, je výrok Hospodin v, navrať se ke mně celým srdcem, v postu, pláči a náku. Roztrhněť své srdce, ne od v, navrať se k Hospodinu, svému Bohu, nebo je milostivý a plný slitování, shovívavý a nejvyšší–milosrdný. Jímá ho lítost nad každým zlem. Kdo ví, nepojme-li ho opřít lítost a nezanechá-li za sebou poflehnání a zase budou

obtní dary a úlitby pro Hospodina, va-eho Boha. Trubte na polnici na Sijónu, ulofte p st, svolajte slavnostní shromážd ní! Shromážd te lid, posv te sbor, sezv te starce, shromážd te pacholátka i kojence od prs , a vyjde fjenich ze svého pokojíku a nev sta ze své kom rky. A mezi chrámovou p edsíní a oltá em plá ou kn fí, sluhové Hospodinovi, a prosí: šU-et i, Hospodine, sv j lid, nevydávej své d dictví potup , a nad nimi nevládnou pronárody. Pro se má mez národy íkat: šKde je jejich B h?õ Horliv se ujme Hospodin své zem a se svým lidem bude mít soucit.

Vlastní zpov :

Každé dít d íve nefl se vyzpovídá, si vezme p ed oltá em jedno erné srdce ó symbol na-ích h ích a poloflí na ernou nebo -edivou látku vedoucí k ervenému srdci.

Po zpov di každé z nich spálí list s napsanými h íchy, zapálí svíci od pa-kálu na svém šnovém srdciõ které dostal od zpov dníka a poloflí ji do velkého srdce p ed oltá em (viz obr. 11), pak se vrátí na své místo v lavici.

Obrázek 10

Obrázek 11

Jan K titeľ

Ve slovech Jana K titele se neustále opakuje výzva, aby se lidé polepili, zmnilí, odvrátili od špatnosti a hned se obrátili k dobrému. Stejn , jako se musí odstranit velké kameny, když se staví silnice, máme odstra ovat všechno, co pro nás není dobré, co zat fluje náflivot a ím my pak zat flujeme ostatní.

Pom cky:

- Velký obraz Jana K titele,
- hn dé řátky nebo juta, které budou tvo it cestu,
- kameny,
- suché v tvi ky,
- st epy,
- zelené v tvi ky (b e an),
- pa-kál,
- papírové stopy, na kterých je napsán biblický text a p ilepena ajová sví ka,
- dva ko-í ky,
- váza,
- nádoba, ve které bude mofné spálit listy s napsanými h íchy (viz obr. 13).

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem předem připravíme z hnědých látek nebo juty cestu. Na jednom konci této cesty umístíme obraz Jana Křtitele. K tomuto obrazu nachystáme kámen, stěpy, suchými v tví kámi. Na druhý konec postavíme rozsvícený papír a vázu se zelenými v tví kámi. Papírové stopy v kámi ku položíme u zpod dnice.

Průběh setkání:

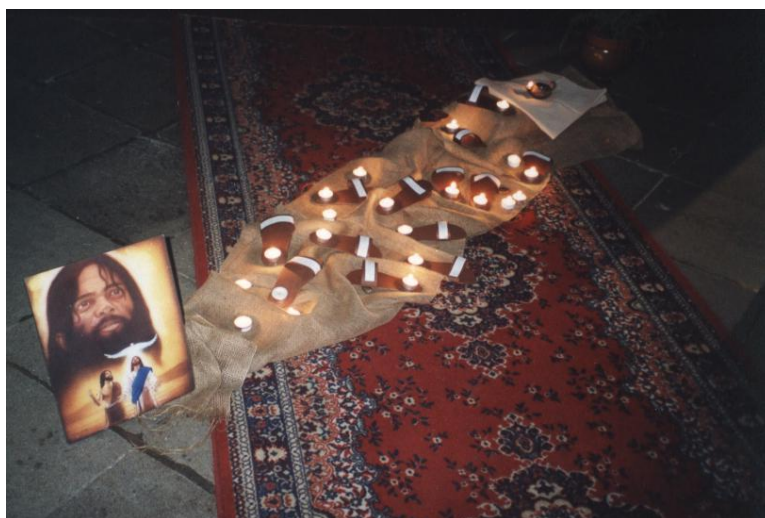
čtení z Písma svatého:

Jan Křtitel (Mk 1,2-8):

Je psáno u proroka Izaiáše: „Hle, já posílám posla před tvou tvář, aby ti připravil cestu. Hlas volajícího na poušti: Připravte cestu Pánu, vyrovnajte mu stezky!“ To se stalo, když Jan Křtitel vystoupil na poušť a kázal: „Šťi te pokání a dejte se pokřtít na odpuštění hříchů. Celá judská krajina i vichni z Jeruzaléma vycházeli k němu, vyznávali své hřichy a dávali se od něho křtít v řece Jordánu. Jan byl od něho velbloudí srstí, měl kožený pás kolem boků a jedl kobylinky a med divokých včel. A kázal: „Za mnou přichází někdo silnější, než jsem já; nejsem hoden, bych se sklonil a rozvázal remínek jeho obuvi. Já jsem vás křtil vodou, on vás bude křtít Duchem svatým.“

Vlastní zpověď:

Po zpovědi každé z dětí spálí list s napsanými hřichy v nádobě, která je umístěna v zadní části kostela. Před oltářem zapálí od papíru svoji svíčku na štěp, kterou dostal od zpod dníka, a umístí ji na cestu vedoucí k obrazu Jana Křtitele k papíru (viz obr. 12) a odebere předem t (kámen, stěp, v tví kámi), kterou na začátku na tuto cestu položil, pak se vrátí na své místo v lavici.

Obrázek 12

Obrázek 13

Kající bohoslužby v době postní

Ježíš – země a přinesl nový život⁵⁰

Následovat Krista znamená dávat svůj život Kristu (ztratit život pro Krista), podobně jako Kristus dává svůj život a podobá se přeměněnému zrnku. Obrazu přeměněného zrna, které umírá v temnotě země, aby mohla ze země vstoupit rostlinka, odpovídá obraz našeho života, kdy je potřeba nechat žít o nás – hříšná a rýst k Bohu.

Pomůcky:

- Hnědý kruhový tátek,
- tyčičky a hnědé tátky,
- hlína,
- miska se zrním,
- klasy,
- chléb zabalený v bílém tátku,
- velká svíce,

⁵⁰ Námět zpracován podle: HAVEL, T. C.; MUROŮVÁ, E. *K životu. Metodika ke katechezím v postní a velikonoční době*. s.199-219.

- miska s jarním osením,
- se-it s pr b hem kající bohoslufby,
- karti ka s obrázkem k ífle a zrna.

Liturgický prostor:

Na vhodném míst p ed oltá em nebo na míst , kam je dob e vid t, p edem rozložíme hn dý kruhový -átek, kolem n ho do tvaru k ífle rozložíme ty i hn dé -átky. Do st edu hn dého kruhového -átku nasypeme hlínu.

Pr b h setkání:

tení z Písma svatého:

Ježí-zem el a p inesl nový fivot (J 12,20-33):

N kte í z poutník , kte í se p í-li o svátcích klan t Bohu, byli ekové. Ti p istoupili k Filipovi, který byl z Betsaidy v Galileji, a prosili ho: šPane, rádi bychom vid li Ježí-e.õ Filip -el a ekl to Ond ejovi, Ond ej a Filip to -li íci Ježí-ovi. Ježí-jim odpov d l: šP í-la hodina, aby byl oslaven Syn lov ka. Amen, amen, pravím vám, jestliže p-eni né zrno nepadne do zem a nezem e, z stane samo. Zem e-li v-ak, vydá mnohý uřitek. Kdo miluje sv j fivot, ztratí jej; kdo nenávidí sv j fivot v tomto sv t , uchrání jej pro fivot v ný. Kdo mn chce slouřít, a m následuje, a kde jsem já, tam bude i m j slufebník. Kdo mn slouří, dojde cti od Otce. šNyní je má du-e sev ena úzkostí. Mám snad íci: Ot e, zachra m od této hodiny? Vřdy pro tuto hodinu jsem p í-el. Ot e, oslav své jméno!õ Z nebe zazn l hlas: šOslavil jsem a je-t oslavím.õ Zástup, který tam stál a sly-el to, íkal, že zah m l. Jiní tvrdili: šAnd l k n mu promluvil.õ Ježí-nato ekl: šTento hlas se neozval kv li mn , ale kv li vám. Nyní je soud nad tímto sv tem, nyní bude vládce tohoto sv ta vyvrřen ven. A já, ařl budu vyvř-en ze zem , p ítáhn u v-cky k sob .õ To ekl, aby nazna il, jakou smrtí má zem ít.

Vlastní zpov :

Shromářdíme se kolem obrazu p ed oltá em.

Do obrazu p ed oltá em poloříme misku ze zrny. Každé dít si vezme jedno zrní ko a prohlédne si je. M řeme vyzkou-et, jak je zrno tvrdé tím, ře ho v-í silou zmá kneme mezi palcem a ukazová kem.

Zrno je tak tvrdé a silné, ře po n m zbyla stopa. Zem, kterou máme v obrazu, je tichá, ekající, p íravená. Kdyř takové zrno padne do zem , za ne se prom ovat. V tichu a ve tm se v n m po n jakém ase za ne probouzet ukrytá síla. Je to síla prom nit se v rostlinu, síla r st vřh ru ke sv tlu a řít.

Dí ti jedno po druhém položí každý své zrno do hlíny na hnědý kruhový –átek. *V nepatrném obyčejném zrnu je ukryta velká síla, která se probudí, když padne do země. Je to síla k životu, který chce rýst ke světlu a nést plody.*

Dále vezmeme do rukou klasy, které opět dle tem rozdáme. Prohlédneme si je a zkusíme spočítat jednotlivá zrnka v klasu, pak dí ti jedno po druhém odloží klasy na hnědý –átek po jeho vnějším obvodu do tvaru kruhu (viz obr. 14).

Mezitím položíme do obrazu o–átku s chlebem

Vidíme hlínu, pění ná zrna.

Vidíme klasy a v nich další zrna.

Vidíme chléb.

Chléb je důležitý pro život. Chlebem lidé nazývají i další věci důležité pro život. Chlebem můžeme být zdraví, přátelství, domov, radost. Dí ti mohou jmenovat další věci, které lidé potřebují k životu.

Abychom také my mohli flít a přinášet užitek je potřeba odflít jejich.

Dí ti vykonají individuální zpověď. Od zpovědníka dostane každý obrázek pění něho zrna a kříž (viz obr. 16).

Po zpovědi se shromáždíme kolem obrazu:

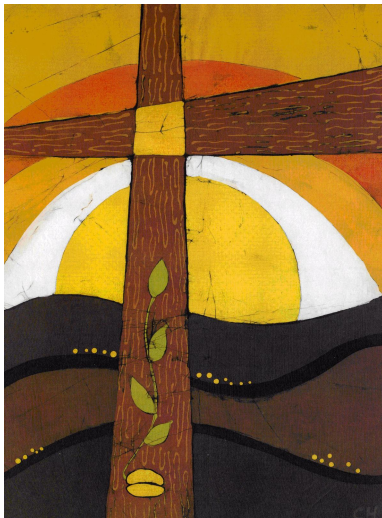
Zapálíme svíci, postavíme ji do horní části obrazu. *Jestliže pění né zrno nepadne do země a nezemě, zůstane samo. Země-li však, vydá mnohý užitek.* Do obrazu přídáme zelené ošení (viz obr. 15, 17).

Obrázek 14

Obrázek 15

Obrázek 16

Obrázek 17

Skute nost nového fivota⁵¹

To, co v nás neumírá, nem fe p ijmout nový fivot.

Pom cky:

- Hn dý kruhový -átek,

⁵¹ Srov. FIALOVÁ, V. *Nám ty k profítí postní doby*. [online].

- trnová koruna,
- pa-kál,
- plakáty s textem.

Liturgický prostor:

Na vhodném místě před oltářem nebo na místě, kam je dobře vidět, rozložíme hnedý kruhový –átek.

Průběh setkání:

čtení z Písma svatého:

Skutečnost nového života (Ef 4,23-32):

Obnovte se duchovním smýšlením, oblečte nové lidství, stvořené k Božímu obrazu ve spravedlnosti a svatosti pravdy. Proto zanechte lži a mluvte pravdu každému se svým bližním, vždy jste údy téhož těla. Hněvejte-li se, nehávejte. Nenechte nad svým hnedem zapadnout slunce a nedopouštějte místa záblu. Kdo kradl, a už nekraď, ale a raději přilož ruce k poctivé práci, aby se mohl o co rozděl s potěbnými. Z vašich úst a nevyjde ani jedno špatné slovo, ale vždy jen dobré, které by pomohlo, kde je třeba, a tak posluchačům přinesli milost. A nezarmučujte svatého Ducha Božího, jehož přece nesete pro den vykoupení. A je vám vzdálena věčná tvrdost, zloba, hnev, křik, utrhaní a s tím i každá špatnost; buďte k sobě navzájem laskaví, milosrdní, odpouštějte si navzájem, jako i Bůh v Kristu odpustil vám.

Meditace nad křížem a námi hříchy

Bůh je milosrdný a milostivý, shovívavý a plný lásky, je náš Otec, který nás přijímá s otevřenou náručí, když se k němu vracíme.

Nyní předstoupí jednotlivé děti s plakáty a postupně přetloupe text, po krátké chvíli pokračují modlitbou. Plakát pak položí na hnedý kruhový –átek.

Každé ze sedmi dětí představuje symbolicky jeden hřích nebo slabost. Přicházejí postupně před oltář a každé drží v ruce plakát, na kterém je napsáno to, co představuje. Po příchodu dítě přetloupe text, po krátké chvíli pokračuje modlitbou. Modlitba je napsána na zadní straně plakátu. Mezi jednotlivými texty je krátký zpěv.

1. ZLOBA

Vypravka:

Dnes mám špatný den.
Nemohu být stále příjemná.
Nedovedu stále držet jen to, co chci jí dospělí.
Dnes mě všechno zlobí. Mám vztek. Křivím.
Nechci pracovat, nechci si hrát.
Dospělí říkají, že zlobím.
Já bych chtěla být hodná, ale dnes to nejde.

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Dobrý Bože, dnes mi není dobře.
Ty mi rozumíš.
Ty máš rád - i s mojí špatnou náladou.
Zítřka to bude určitě lepší.
Pomoz mi, abych uměla být zase veselá
a milá ke všem lidem. Amen.

2. HÁDKY

Vypravka:

Pohádal jsem se s kamarádem.
Chce být ve všem první.
Utekla jsem mu:
Jsi hloupý, s tebou si už nikdy nebudu hrát.
Vyplázl na mě jazyk a utekl domů.
Utekla jsem domů překvapená.
Teď sedím doma a nevím, co mám držet.

(po chvíli ticha přečti modlitbu)

Modlitba:

Dobrý Bože,
myslím, že se ti také nelíbí, když si
hádáme.
Chceme, abychom na sebe byli hodní.
I já bych chtěla, abychom si zase spolu
mohli hrát.
Mám se svého kamaráda zítra zeptat,
jestli si se mnou bude zase hrát?
Pomoz mi, abych to dokázal. Amen.

3. LENOST

Vypravka:

Jsem sama doma.
Tatínek a maminka jsou je-t v práci.
Te tu byla moje kamarádka,
abych s ní -la na m-i svatou.
Ale mn se te nechce.
Za chvíli bude v televizi p kný film.

(po chvíli ticha p e ti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
odpus mi, že jsem dala p ednost
televizi a své lenosti p ed Tebou.
Ty víš, jak jsem slabá a často lenivá,
pomoz mi p emáhat lenost. Amen.

4. NEPOSLUŠNOST

Vypravka:

Dnes byla u nás tichá domácnost.
Zavinil jsem to já.
Necht l jsem tátu poslechnout,
a kv li mn se na-i pohádali.
Já je mám ale oba rád.
nechci, aby u nás bylo smutno.

(po chvíli ticha p e ti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
tob mohu říkat v-ěchno, co m tíffí.
Ty m sly-í-a rozumí-mi.
V ím, že jsi se mnou a že m má-
rád.
Prosím T za své rodi e,
odm je za to, co pro m d lají.
Pomoz mi, aby kv li mn nebyly u
nás doma hádky.

5. LEfi

Vyprav ka:

Dnes, kdyfl jsem byla ve -kole,
tak jsme si s kamarádkami povídaly.
Já jsem si za ala hrozn moc vymý-let,
abych se p ed nimi vytáhla.
Lhala jsem!

(po chvíli ticha p e ti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
te si uv domuji, jak jsem
kamarádkám lhala.
Moc m to mrzí.
Prosím t , odpus mi to.
Dej mi sílu, abych se zítra d v at m
omluvila
a ekla, jak to skute n je. Amen.

6. HN V

Vyprav :

V era jsem byl na h i-ti.
Zahráli jsme si s klukama fotbal.
Ale po fotbale jsem se s jedním kamarádem
po ádn popral.

(po chvíli ticha p e ti modlitbu)

Modlitba:

Dobrý Bože,
necht l jsem ho zbít,
ale kdyfl on tak provokoval
a stále se mi vysmíval.
Vím, nem l jsem to d lat.
Odpus mi to, prosím.
Budu se snaffit ovládnout sv j hn v.
Pomoz mi, abych to dokázal. Amen.

7. STRACH

Vypravka:

Dneska jsem udělala něco špatného.
Mám strach, že mě budou rodiče hubovat.
Co kdyby mě přestanou mít rádi?

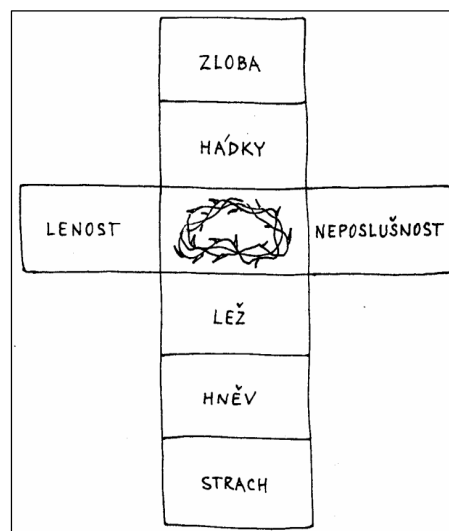
(po chvíli ticha přeti modlitbu)

Modlitba:

Milý Bože,
ty víš, že bych chtěla dělat všechno
dobře,
ale vředycky se mi to nepodaří.
Ty jsi dobrý a vředycky mi odpouští.
Pomoz mi, abych se dovedla rodičům
ke své chybě přiznat
a aby bylo zase všechno v pořádku.
Amen.

Závěrečná modlitba:

Bože, náš nebeský Otče,
ty jsi poslal na svět svého Syna,
abychom mohli vést život.
On nám dal příklad,
přišel, aby sloužil, žil mezi námi.
A nesl kříž všech lidí.
Nauč nás jeho trpělivosti,
nauč nás jít jeho cestou,
která vede k tobě a k lidem.
Dej nám k tomu sílu a odvahu.

Způsob: AVE CRUX (Buď zdrav, kříž, nad je jediná)⁵²

Na závěr knize připevní trnovou korunu a pronese modlitbu (viz obr. 20).

Vlastní způsob:

Po způsobu každý spálí list s napsanými hříchy a pak se vrátí na své místo v lavici.

Po způsobu se shromáždíme kolem obrazu:

Doprostřed (v místě trnové koruny) postavíme rozsvícenou svíčku o pa-kál (viz obr. 21).

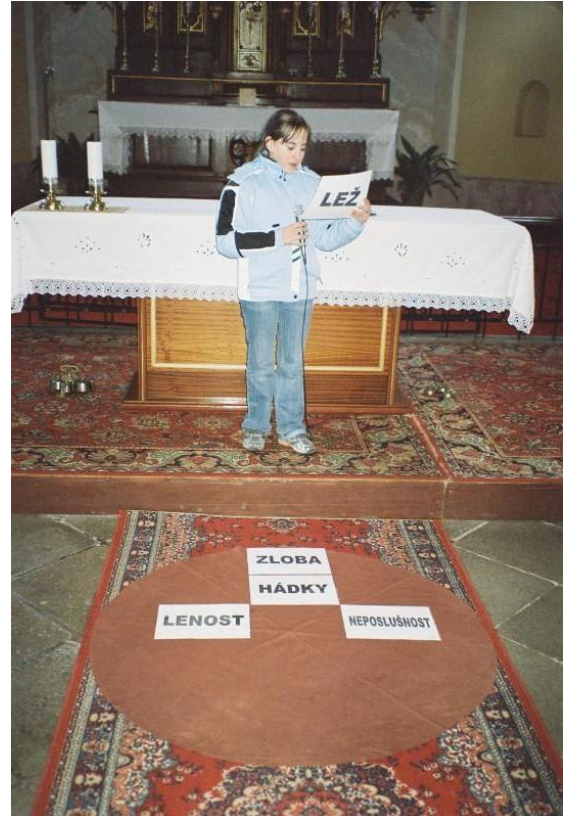
⁵² Tazie

Modlitba:

Svatý Bože, ty ses nad námi smiloval a obnovil v nás obraz svého Syna; dej, a vydáváme sv dectví o tvé lásce, která se na nás zjevila v tvém odporu. Skrze Krista, našeho Pána.

Obrázek 18

Obrázek 19

Obrázek 20

Obrázek 21

ABSTRAKT

DOUBKOVÁ, L. J. *Slavení svátosti smíření s dětmi a příklady kajících bohoslužeb.*

České Budějovice 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Z. Demel.

Klíčová slova: Kající liturgie, pokání, svátost smíření, vývoj sv domí, kající bohoslužba pro děti

Bakalářská práce zejména zmiňuje o počátcích kající liturgie, praxi pokání a výzvy po vnitřním obrácení ve Starém zákoně, ustanovení svátosti smíření v Novém zákoně a vývoji kající praxe až do současnosti. Dále se práce zaměřuje na pokání dětí, vývoj sv domí a jejich výchovu ke svátosti smíření. Ve sledovaných farnostech popisuje jak společné slavení svátosti smíření vnímají rodiče, děti a praxi kajících bohoslužeb dnes. V praktické části jsou uvedeny příklady kajících bohoslužeb s využitím dramatických i výtvarných prvků, které probíhaly v těchto farnostech. Tyto příklady kajících bohoslužeb jsou pak zaměřeny na slavení první svátosti smíření, ale také na dobu postní a adventní.

ABSTRACT

DOUBKOVÁ, L. J. *Observing Sacrament of Reconciliation with Children, and Examples of Penitential Services.*

České Budějovice 2011. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Thesis supervisor: Z. Demel.

Keywords: penitential liturgy, penance, sacrament of reconciliation, conscience development, penitential service for children

The bachelor thesis briefly refers to the origins of penitential liturgy, penance practice and the appeal on inner upturn in the Old Testament, establishment of the sacrament of reconciliation in the New Testament, and development of the penance practice to the present. The thesis also focuses on the penance of children, their conscience development and upbringing with respect to the sacrament of reconciliation. It describes how parents and children perceive joint observance of the sacrament of reconciliation, and the current practice of penitential services in the monitored parishes. The practical part shows examples of penitential services utilizing features of drama and visual arts, which took place in these parishes. These examples of penitential services are focused on the observance of the first sacrament of reconciliation and also on the period of fasting and Advent.